

En kyrka med omfattande socialt arbete

En analys av Frälsningsarméns självförståelse

Teologiska institutionen
Kyrko- och missionsstudier D2
Uppsats 15 HP, VT 2018
Författare: Henrik Bååth
Handledare: Professor Ninna Edgardh

Innehåll

1. Inledning.....	3
1.1 Prolog från verkligheten.....	3
1.2 Frälsningsarméns församlingar.....	4
1.3 Frälsningsarméns sociala arbete.....	5
1.4 Syfte och frågeställningar.....	6
1.5 Begreppsanvändning och teori.....	7
1.6 Metod.....	8
1.7 Material.....	9
1.8 Forskningsöversikt.....	11
1.9 Disposition.....	15
2. Historisk och teologisk bakgrund.....	16
2.1 Frälsningsarméns historia.....	16
2.1.1 I mörkaste England.....	18
2.2 Teologisk utveckling.....	19
3. Genomgång av de olika materialen.....	25
3.1 Frälsningsarméns officiella teologi.....	25
3.1.1 Hur beskriver Frälsningsarmén sig själv som kyrka i Handboken?.....	25
3.1.2 På vilket sätt motiverar Handboken att Frälsningsarmén har ett så omfattande socialt arbete?.....	27
3.2 Frälsningsarméns medlemsmaterial.....	28
3.2.1 Hur beskriver Frälsningsarmén sig själv som kyrka i medlemsmaterialet?.....	29
3.2.2 På vilket sätt motiverar medlemsmaterialet att Frälsningsarmén har ett så omfattande socialt arbete?.....	31
3.3 Frälsningsarméns publika självpresentation.....	32
3.3.1 Hur beskriver Frälsningsarmén sig själv som kyrka i det publika materialet?.....	32
3.3.2 På vilket sätt motiverar det publika materialet att Frälsningsarmén har ett så omfattande socialt arbete?.....	35
4. Analys.....	36
4.1 På vilket sätt påverkas Frälsningsarméns sociala arbete av dess kyrkosyn eller är det tvärtom, att Frälsningsarméns kyrkosyn påverkas av dess sociala arbete?.....	36
4.2 På vilket sätt är Frälsningsarméns sociala arbete kopplat till Frälsningsarméns förståelse av sin identitet och sitt uppdrag?.....	39
4.2.1 Kopplingen mellan det sociala arbetet och kyrkosynen i Handboken.....	39
4.2.2 Kopplingen mellan det sociala arbetet och kyrkosynen i medlemsmaterialet.....	40

4.2.3 Kopplingen mellan det sociala arbetet och kyrkosynen i det publika materialet.	40
4.3 Slutsatser.....	41
5. Sammanfattning.....	44
Litteratur och källor	45
Litteratur.....	45
Källor.....	47
Broschyrer.....	47
Internet.....	48
Appendix.....	49
I. Frälsningsarméns 11 lärosatser	49
II. En Frälsningssoldats förbund.....	50
III. Officersförbundet.....	51

1. Inledning

1.1 Prolog från verkligheten

Gudstjänsten ska börja om en timma. Som officer och ansvarig kårledare för Frälsningsarmén känner jag mig lite stressad. Kommer mötesvärderna i tid? Räcker bullarna till fikat efteråt och kommer den köksansvarige snart? Undrar om predikanten är på gång eller måste jag ringa för att kolla att hon inte glömt att det var idag hon skulle predika? Finns det ljus till ljusbäraren och är gudstjänstlokalen städad efter sista samlingen? Är det varmt nog i lokalen, eller blir det klagomål igen?

Så ringer det på dörren, skönt då börjar de medverkande att dyka upp i alla fall, tänker jag. Bäst att låsa upp. Utanför står en person med bilen full av gamla kläder och leksaker som han gärna vill lämna till Frälsningsarmén. ”Ni känner säkert till någon som behöver dem”, säger mannen i dörren. Skyndsamt tar jag ner säckarna i källaren, sådär ja, då blir det snart gudstjänst. Det plingar till i fickan, ett sms. Då är det säkert folk på gång till gudstjänsten. ”Hej! Jag behöver någon att prata med idag, känner mig ensam! Brukar köpa Stridsropet¹ av dig på stan och tänkte att du kanske har tid idag. Har svår ångest och orkar inte ta mig ut. Kram Rut”. Okej, bäst att skicka sms och säga att jag kan besöka henne i eftermiddag.

Jag kollar datorn på kontoret för att se om någon har mejlat angående gudstjänsten idag. Ett nytt mejl i inboxen. Det är från en social institution i närheten. Ledaren där undrar om Frälsningsarmén skulle kunna hjälpa en av deras klienter. Hon ska flytta ut till eget boende och behöver möbler till lägenheten. ”Ni har ju Myrorna² och kan säkert hjälpa, här är hennes mejladress, ta direktkontakt med henne så är ni snälla.” Den får vänta till måndag, men jag kan ju skicka ett mejl och säga att det är på gång.

Nu ringer det på dörren igen, det är förhoppningsvis en gudstjänstbesökande. Det är Göran som står där, en av våra soldater, och han har med sig en av de lösa fåglarna i stan. ”Jag såg den här mannen på en parkbänk och tänkte att du kanske kunde ta hand om honom? Han ser både

¹ *Stridsropet*: Frälsningsarméns tidning i Sverige, 134:e årgången. Stridsropet är en tidning om Frälsningsarmén, dess tro, arbete och de människor som engagerar sig i den. Nya Stridsropet distribueras gratis som papperstidning till Frälsningsarméns medlemmar, anställda och intresserade. Stora delar av innehållet kommer även att kunna läsas här på Frälsningsarméns webbsida och även som e-tidning i PDF-format. <https://www.fralsningsarmen.se/mer/tidningen-stridsropet/container/Om-Nya-Stridsropet/> (läst 27/4 2018).

² *Myrorna*: Sveriges största butikskedja för försäljning av secondhandvaror. Myrorna är en del av Frälsningsarmén, men har en egen funktion, organisation och ledning. Myrornas uppdrag är återanvändning och arbetsträning och att aktivt verka för ett mer medmänskligt och hållbart samhälle samt att generera ett stabilt överskott till Frälsningsarméns sociala verksamhet. <https://www.fralsningsarmen.se/vad-vi-gor/myrorna/> (läst 17/5 2018).

smutsig och hungrig ut”, säger Göran till mig. Klart han får komma in och äta lite mat i köket och ta en dusch i källaren. ”Du kanske vill tvätta dina kläder också?” frågar jag mannen.

Efter en fin gudstjänst så avslutar jag med att lysa välsignelsen över församlingen, som idag bestod av nitton personer, fjorton medlemmar som alla är pensionärer och fem yngre, eller i alla fall under pensionsålder, men som inte är medlemmar i kåren.

Detta är en fiktiv berättelse men med rot i verkligheten, i och med att dessa händelser är självupplevda. På många platser runt om i Sverige idag kan situationer som dessa uppstå en vanlig söndag, även om kanske inte allt sker samma dag och på samma plats. Exempelen visar att det finns inbyggda förväntningar, både från allmänheten, medlemmarna och officerarna i Frälsningsarmén, om att det sociala arbetet ska ha prioritet, till och med framför uppgiften att som kyrka fira gudstjänst. Det sociala arbetet verkar finnas nedlagt i Frälsningsarméns DNA, alltså i dess grundläggande självförståelse som kyrka.

1.2 Frälsningsarméns församlingar

Att betrakta Frälsningsarmén som en kyrka är inte helt självklart, vare sig med ett inifrånperspektiv eller med ett teoretiskt utifrånperspektiv. I teologisk litteratur som till exempel i ett uppslagsverk om den kristna kyrkan, *the Routledge Companion to the Christian Church*³ är inte Frälsningsarmén nämnd. Spänningen inom armén själv visar sig i den terminologi som används i olika sammanhang, där till exempel begreppen armé, rörelse och kyrka används. Men i sin publika kommunikation använder Frälsningsarmén ordet kyrka när till exempel de samlingar och de gemenskaper som finns inom Frälsningsarmén beskrivs.

Alla medlemmar⁴ i Frälsningsarmén tillhör en kår,⁵ Frälsningsarméns namn på en lokal enhet där evangeliet förkunnas, där medlemmarna tillber Gud och blir undervisade i lärjungaskap. Varje kår ska också erbjuda en kristen motiverad tjänst för sin närmiljö. I en kår finns också en mängd olika verksamheter och aktiviteter som till exempel, barn- och ungdomssamlingar, musikgrupper, bibelstudiegrupper, gudstjänster, sångstunder, bönegrupper med mer.

³ Mannion, Gerard and Mudge Lewis S. (editors). *The Routledge companion to the Christian Church*, Abingdon: Routledge, 2010 (2008).

⁴ Inom Frälsningsarmén så räknas soldater, civilmedlemmar och juniorsoldater som medlemmar i samfundet. Soldat är en person över 14 år som undertecknat soldatförbundet och som då har rätt att bära uniform. En civilmedlem måste ha fyllt 14 år och blir medlem i samfundet utan att skriva under något löfte och bär dessutom inte uniform. En juniorsoldat är ett barn mellan 7–13 år som har accepterat vissa löften och som själv önskar att bli medlem av samfundet. I tillägg finns det många olika verksamhetsmedlemskap som till exempel medlem i en sång- eller musikgrupp. <https://www.fralsningsarmen.se/Sidor/medlemssidor/bli-medlem-eller-soldat/> (läst 17/5 2018)

⁵ *The Salvation Army Year Book 2018* 2017:18

Frälsningsarmén har ett litet medlemsantal i Sverige och så även på världsbasis, även om rörelsen enligt den senaste statistiken finns i 128 länder och i sex världsdelar. Det finns knappt 5000 medlemmar i Sverige fördelat på 88 kårer⁶ och i hela världen finns grovt räknat 1,8 miljoner medlemmar fördelat på 14 527 kårer.⁷

1.3 Frälsningsarméns sociala arbete

Även om medlemsantalet är förhållandevis lågt i förhållande till det antal länder som Frälsningsarmén verkar i, så har rörelsen ett omfattande socialt arbete, och det gäller både i Sverige och i världen för övrigt. Det goda rykte som Frälsningsarmén har hos allmänheten, kommer av deras utsträckta sociala arbete. Detta märks genom den uppskattning som både organisationer, företag och enskilda människor visar för arbetet som Frälsningsarmén utför.⁸ Det finns också en förväntan att Frälsningsarmén bidrar i civilsamhället världen över, till exempel vid naturkatastrofer eller vid andra extraordinära händelser som kan inträffa som till exempel vid 9/11 attentatet i New York 2001.⁹

I Frälsningsarméns årsredovisning för Sverige 2017, vilken är den senaste som är utgiven av Frälsningsarméns högkvarter (huvudkontor) i Stockholm, redovisas antalet besök av människor som fått hjälp från Frälsningsarmén. Detta skedde vid 423 934 unika tillfällen under 2016.¹⁰

Internationellt sett kunde man 2016 räkna till den imponerande summan av 204 900 sociala institutioner (kliniker; sjukhus; mobila kliniker; hem för: hemlösa, missbrukare, äldre, ungdomar, barn; dagcenter; matprogram; flyktinghjälp; katastrofteam; barnvårdscentraler med mycket mer). Tillsammans hade dessa institutioner en kapacitet att ta emot och betjäna 858 346 människor och Frälsningsarmén över hela världen har under 2016 gjort närmast ofattbara 18 355 379 hjälpsatser för sina medmänniskor.¹¹ Då är inte alla Frälsningsarméns skolor och skolprogram medräknade i den statistiken, trots att många av dem riktar sig till de allra fattigaste.

⁶ Statistik Frälsningsarmén i Sverige 2009-2016 2017:11

⁷ *The Salvation Army Year Book 2018* 2017:30, 232

⁸ Ett exempel på uppskattning från en privatperson är det historiskt stora arv på 1,5 miljarder US dollar som Frälsningsarmén i USA fick efter Joan Kroc, änkan efter McDonalds grundläggare Ray Kroc. <http://www.kroccenter.org/> (läst 13/4 2018). Se också Lydholm 2017:242.

⁹ "Compassion Under Fire – The Salvation Army Response during 9/11", denna YouTube-filmen beskriver den respons och de insatser som Frälsningsarmén i hela USA gjorde i förbindelse med terroristattacken i New York 11:e september 2001. <https://www.youtube.com/watch?v=xYL6SqBzUYo> (sett 22/8 2018)

¹⁰ *Frälsningsarméns årsberättelse 2016* 2017:6

¹¹ *The Salvation Army Year Book 2018* 2017:30–31

En del av Frälsningsarméns sociala arbete i Sverige sker genom olika typer av institutioner som till exempel familjehem, stödboende, HVB-hem (hem för vård eller boende) och natthärbärgen. Vid flera av dessa institutioner arbetar man med olika behandlingsmetoder för att klienterna ska komma ur ett beroende av något slag. Men de allra mesta av det sociala arbetet i Sverige sker i kårerna. Detta arbete kallas i Sverige ofta för *kårens sociala arbete*. Andra kyrkosamfund skulle benämna samma typer av insatser som *diakonalt arbete*.

Det ser alltså ut som, av statistiken att döma, att det sociala arbetet är mycket högt prioriterat för Frälsningsarmén. Hur detta relaterar till Frälsningsarméns förståelse av sin identitet och sitt uppdrag är något som jag vill undersöka närmare i den här uppsatsen.

1.4 Syfte och frågeställningar

Mitt syfte med uppsatsen är *att försöka förstå på vilket sätt Frälsningsarméns sociala arbete är kopplat till Frälsningsarméns självförståelse av sin identitet och sitt uppdrag som kyrka*. Uppsatsen kommer alltså att handla om hur Frälsningsarméns omfattande sociala arbete är kopplade till dess självförståelse som kyrka, eller med ett annat ord, till dess kyrkosyn. Detta kan undersökas på olika sätt. Men här väljer jag att göra det utifrån ett nutida perspektiv på Frälsningsarmén i Sverige och inom ramen för det skriftliga material som finns att tillgå på svenska.

De frågeställningar som jag vill ställa till materialet är: *Hur ser Frälsningsarmén på sig själv som kyrka? På vilket sätt motiverar detta till att Frälsningsarmén har ett så omfattande socialt arbete?* Mitt syfte för att forska på Frälsningsarmén och att se på kyrkosynen är att den analys och de slutsatser som utkristalliseras ska kunna komma Frälsningsarméns egen självreflektion till godo. På det sättet kan de bidra till att styrka det pastorala ledarskapet i kårerna och hjälpa rörelsen som helhet att fullföra uppdraget.¹²

För att ytterligare tränga ner i materialet så kommer jag i den avslutande analysdelen av uppsatsen också att ställa två andra frågor till materialet: *På vilket sätt påverkas Frälsningsarméns sociala arbete av dess kyrkosyn eller är det tvärtom, att Frälsningsarméns kyrkosyn påverkas av dess sociala arbete? På vilket sätt är Frälsningsarméns sociala arbete kopplat till Frälsningsarméns förståelse av sin identitet och sitt uppdrag?*

¹² ”The foundational aim of this work is to further turn scholarship to the task of strengthening pastoral leaders and the congregation they serve...” Scharen 2012:3

1.5 Begreppsanvändning och teori

Jag behöver göra en begreppsbestämning av begrepp jag använder både i syftesformuleringen och i uppsatsen för övrigt.

Det första begreppet är ”socialt arbete”. Med detta menar jag olika typer av medmänskliga insatser, att tjäna den lidande mänskligheten genom att till exempel lindra nöd, ”ta hand om de fattiga, ge de hungriga mat, klä dem som inte har kläder, älska dem som sällan möter kärlek och bli vän med dem som saknar vänner”.¹³

Det andra är ”förståelse av sin identitet och sitt uppdrag som kyrka”. Jag använder inte ordet ”ecklesiologi” när jag formulerar uppsatsens syfte. Orsaken till det är att användandet av det begreppet är starkt präglad av kyrkliga traditioner med en starkare förståelse av kyrkan än den som Frälsningsarmén utvecklades i kontrast till. Men jag behöver ett begrepp för att fånga upp Frälsningsarméns närmande till en tydligare förståelse av sin roll som kyrka och då använder jag två andra begrepp i uppsatsen, ”kyrkosyn” och ”självförståelse som kyrka”. Med kyrka menar jag en kristen gemenskap som uppfattar sig kallad, utrustad och sänd med ett uppdrag”.

I sin artikel “Ecclesiology Under Construction: A report from a Working-site” i boken *Ecclesiology in the Trenches. Theory and Method under Construction*, gör Sven-Erik Brodd en distinktion mellan tre olika sätt att definiera ecklesiologi på, som antingen *objektet* för studiet, *sättet* man studerar något på, eller som ett *resultat* av studiet. I det första fallet, skriver Brodd, så identifierar man objektet som ett *ecklesiologiskt fenomen*, i det andra fallet så studerar man något med hjälp av en *ecklesiologisk metod eller teori* och i det tredje fallet är det *ecklesiologiska resultatet* av den vetenskapliga undersökningen i fokus.¹⁴ I uppsatsen kommer jag att använda de två första definitionerna av ordet såtillvida att jag kommer att undersöka kyrkosynen i Frälsningsarmén med hjälp av en specifik teoretisk modell för arbetssättet inom rörelsen. Samtidigt önskar jag att resultatet av undersökningen, analysen och slutsatserna, ska kunna användas för att kunna komma Frälsningsarméns egen självreflektion till godo.

Jag har inte heller hämtat in någon extern teori om ecklesiologi, utan har valt att använda en metafor, *Pallen*, som förekommer inom rörelsen. Bilden kommer från den uppdragsbeskrivning som Frälsningsarméns 16:e General, John Gowans (general 1999–2002) lanserade 1999. Han summerade Frälsningsarméns uppdrag i tre korta slagordsliknande formuleringar: ”God invented The Salvation Army to *save souls, grow saints and serve suffering humanity*” (min kursivering).¹⁵ Uppdraget att förkunna evangelium så människor kan omvända sig och bli

¹³ Texten är hämtad från Officersförbundet, se Appendix III

¹⁴ Brodd 2015:12–13

¹⁵ Metrustery 2016: Series Preface

räddade/frälsta, att träna lärjungar i helgelse så de kan leva Kristuslika liv och att betjäna den lidande mänskligheten uttrycks genom bilden *The Salvation Stool* (här kallad *Pallen*):¹⁶

Jag använder denna bild som ett analysredskap, när jag ser på materialet. Orsaken till det är att jag uppfattar att den uttrycker Frälsningsarméns nuvarande kyrkosyn, även om den inte har blivit ”officiell” i den bemärkelse att den har inkluderats i den officiella dogmatiken. Jag kommer därför att använda den som en tentativ förståelse av kopplingen mellan kyrkosyn och socialt arbete. Eftersom Frälsningsarmén är uppdragsfokuserad, jf. Needham,¹⁷ så är det en nära identifikation mellan uppdrag och identitet inom rörelsen, vilket också gör bilden relevant för att kunna säga något om kyrkosynen.

1.6 Metod

Den tillvägagångssätt som jag kommer att använda mig av i uppsatsen, är att jämföra skriftligt material från tre olika kategorier. Jag ska gå genom materialet systematiskt, med hjälp av frågeställningarna i syftesformuleringen, för att jämföra hur det sociala arbetet presenteras i de olika kategorierna och det ska i sin tur hjälpa mig att se på vilket sätt det kopplar till självförståelsen som kyrka. Detta kommer att ligga till grund för min analys och mina slutsatser. Som *Pallen* visar, så bör det tre benen vara lika långa, det vill säga att materialet bör beskriva varje del av uppdraget ungefär lika mycket, för att det ska vara balans på *Pallen*. Om det är olik tyngdpunkt i beskrivningarna, till exempel om det sociala arbetets stolsben skulle visa sig att vara längst, med tanke på att Frälsningsarmén har ett så omfattande socialt arbete som jag har skrivit om under 1.3 i uppsatsen, så ger det en obalans för *Pallen*. När det gäller de två andra benen, frälsning och helgelse, så kommer jag också att se hur de beskrivs i materialet, för att användandet av *Pallens* ben ska ge mening. Men eftersom jag vet att de finns med som själva grunden inom rörelsen,¹⁸ så kommer jag inte att explicit visa på allt som uttrycker detta i min genomgång av materialet, men min jämförelse blir att se efter om det finns en slagsida, en

¹⁶ ”The Salvation Stool”, <http://www.salvationarmy.org/ihq/healthprinciples> (läst 4/3 2018)

¹⁷ Needham 1987: Titeln på boken är: *Community in Mission. A Salvationist Ecclesiology* som indikerar att det i kyrkosynen finns ett nära samband mellan uppdrag och identitet för Frälsningsarmén.

¹⁸ Needham 1987: I kapitlet ”Chartered by Christ” beskriver Needham hur den nya människan i Guds rike, först blir frälst genom Kristus och hur man som kristen lever ett helgat liv i Kristi lärjungaskap, s 9.

tyngdpunkt, som gör att det ena eller andra benet får mest plats i materialet, för att på det sättet kunna säga hur benens längd förhåller till varandra, för att knyta an till bilden.

Genom att använda en jämförande metod, som den jag beskrivit, tror jag att jag kommer att få de svar jag behöver för att kunna svara på uppsatsens frågeställningar. Även om det är en systematisk genomgång av materialet, så inser jag att den inte är heltäckande för att kunna ge en helt korrekt bild av Frälsningsarméns kyrkosyn. Tiit Pädam beskriver komplexiteten och utmaningen i ecklesiologiskt arbete, och speciellt när det gäller att jämföra olika material, i sin artikel "To compare or Not compare, that is the Question. Some thoughts on Comparative Method in ecclesiology", i boken *Ecclesiology in the Trenches. Theory and Method under construction*:

This way of understanding ecclesiology does not exclude dogmatic aspects but studies them in connection with other dimensions that are characteristically significant to the Church in the world – such as the historical, cultural, social and political. It also makes it possible to keep different variables together when considering different expressions of the Church. *Ecclesiology is thus a mosaic, consisting of various elements* (min kursivering), which only together constitute a whole. The comparison of these churchly mosaics maybe called comparative ecclesiology. After having understood ecclesiology in the way described above, I had to acknowledge immediately that not only the meaning and the content of ecclesiology but also the way one tries to compare the great variety of expressions in ecclesiology is both complex and complicated.¹⁹

Jag är medveten om att Pädam undersökte olika kyrkors ecklesiologier, men jag ser också utmaningen att få en helhetlig bild av kyrkosynen inom Frälsningsarmén, när jag gör en jämförelse mellan olika typer av material och att jag skulle kunna komplettera med flera metoder så att den mosaik som kyrkosynen är skulle framträda ännu tydligare.

1.7 Material

Jag har valt skriftligt material från tre olika kategorier, där avsändare, syfte och målgrupp skiljer sig åt och som jag menar är relevanta att ta med i denna uppsats.

Den första kategorin material innehåller Frälsningsarméns dogmatik, alltså den officiella teologin som den presenteras i *The Salvation Army Handbook of Doctrine* (här kallad *Handboken*). Eftersom Frälsningsarmén är internationell så är det denna gemensamma dogmatiska lärobok som används i undervisningen på alla Frälsningsarméns teologiska skolor, de så kallade Officersskolorna. Dessa skolor utbildar Frälsningsarméns officerare (andra samfund kallar oftast sina ledare för pastorer eller präster). I *Handboken* behandlas de elva lärosatserna (se Appendix I) som finns nedtecknade i Frälsningsarméns stiftelseurkund, (se

¹⁹ Pädam 2015:66

avsnittet om *Teologins utveckling* i denna uppsats), och i de flesta territorier,²⁰ som i det svenska, har man alltså gjort en översättning som används i den egna officersutbildningen. Har man inte gjort en översättning till sitt eget språk så används den engelska boken i undervisningen. Officerare ska utgå från den *Handboken* när de ska leda Frälsningsarméns arbete, antingen det är på en kår, ett socialt center, en social institution eller i en administrativ tjänst och därför är den av stor betydelse för Frälsningsarméns förståelse av sin identitet och uppdrag.

Den andra kategorin av material är den soldatförberedande boken *Att vara soldat i Frälsningsarmén – en tydlig och synlig lärjunge till Jesus Kristus* (här kallad *Att vara soldat*). Den används för att undervisa nya medlemmar innan medlemsupptagningen till soldat sker och soldatförbundet undertecknas (se Appendix II). Det finns ett engelskt material *Chosen to be a Soldier* (Kallad till soldat i svensk översättning), som används över hela världen, men de olika territorierna är fria att använda egenproducerat material i soldatförberedelserna. I Sverige har man valt att producera sitt eget material och jag använder därför *Att vara soldat* i denna uppsats. Jag menar att det sätt man presenterar sig på för sina kommande medlemmar, och den självförståelse som ligger i den presentationen, är väldigt relevant att ta med i en uppsats för att det visar vad man önskar att medlemmarna ska vara med och främja med sitt medlemskap. Även detta material har stor tyngd för självförståelsen i rörelsen.

Den tredje kategorin material är sådant som Frälsningsarmén använder för att presentera sig för allmänheten, som exempelvis på hemsidan på nätet, i olika sociala medier och i broschyrer med allmänheten som mottagare. Denna typ av material skiljer sig av förklarliga skäl åt mellan olika delar av världen. Några länder som har engelska som sitt huvudspråk kan använda sig av material som produceras i andra engelsktalande länder eller från det internationella högkvarteret i London. Frälsningsarmén i icke engelsktalande länder, som till exempel Sverige, producerar med fördel eget material på sitt eget språk. På så sätt kan rörelsen också anpassa materialvalet till den egna kontexten. Ur denna kategori har jag också valt foldrarna *Frälsningsarmén – En kyrka med omfattande socialt arbete* och *Frälsningsarméns årsberättelse 2016*. Till skillnad från de båda tidigare materialtyperna speglar detta den bild som Frälsningsarmén önskar att de som är obekanta med rörelsen ska få.

²⁰ Territorium är ett ord som används inom Frälsningsarmén och med det menas ett av Frälsningsarmén avgränsat geografiskt område som har ett gemensamt ledarskap, en territoriell ledare, utnämnt av den internationella Frälsningsarmén med högkvarter (huvudsäte) i London. Det kan vara ett område som består av flera länder som till exempel i Sveriges fall, där det officiella namnet är: Sweden and Latvia Territory. I Lettland används för övrigt *The Salvation Army Handbook of Doctrine* i officersundervisningen.

Att jag väljer att kategorisera materialtyperna i dessa tre grupper beror på att jag önskar att differentiera mellan material som innehåller den officiella teologin, som den som finns i *Handboken*, som har kommande officerare som målgrupp och det soldatförberedande materialet som har kommande medlemmar som målgrupp. Även om bägge grupperna representerar samfundet så skiljer sig deras karaktär åt väsentligt. Officerarna är anställda, de är till och med ordinerade²¹ för att utföra Frälsningsarméns uppdrag. Soldaterna har civila arbeten och är med i Frälsningsarmén på sin fritid, några har också ideella värv inom samfundet som stort sett inte är avlönade. Jag vill också se på det publika materialet eftersom det riktar sig till människor utanför Frälsningsarmén som varken har möjlighet, förutsättningar eller tid att sätta sig in i vad Frälsningsarmén menar i olika frågor och där Frälsningsarmén måste försöka att göra en självpresentation med färre ord och i ett språk som vanliga människor i Sverige idag kan läsa och relatera till. Samtidigt så är det materialet viktigt för att kunna ge en tydligare bild av hur Frälsningsarméns sociala arbete är kopplat till självförståelsen som kyrka.

Huvudutmaningen för ecklesiologin, som Sven-Erik Brodd beskriver det, är att hålla ihop dogmatiken (teori) med den praktiska tillämpningen (praktik), att den formella kyrkosynen och kyrkans faktiska liv ska överensstämma med varandra, för att uttrycka det på ett mer vardagligt sätt och den utmaningen tror jag även gäller för Frälsningsarmén.²²

1.8 Forskningsöversikt

Frälsningsarmén i Sverige är liten, men välkänd, men däremot inte i så hög grad vetenskapligt beforskad, vare sig av rörelsens egna eller av andra, och så gott som ingenting är skrivet om förhållandena i nutid. Det är en av orsakerna till att jag önskar att undersöka den samtida Frälsningsarméns självförståelse och inte bara göra en historisk analys av en utveckling. Det finns däremot en hel del böcker om Frälsningsarméns svenska historia, de allra flesta skrivna med ett inifrånperspektiv, av en av rörelsens egna, oftast en officer.²³ Däremot finns det en del vetenskapliga undersökningar och böcker om den internationella Frälsningsarmén. I översikten

²¹ Ordinationens betydelse inom Frälsningsarmén är mycket omdiskuterad (Hill 2006). 1978 började detta begrepp att användas inom rörelsen, av dåvarande general Arnold Brown (General 1977–1981). I Sverige används oftast ordet ordinerad i betydelsen att vara avskild, invigd och utsänd av samfundet.

²² Brodd 2015:12

²³ Frälsningsarmén. *10 års fälttåg. En skildring af Frälsningsarméns arbete i Sverige intill slutet af år 1892*, Stockholm: Stridsropets tryckeri, 1893; Malmström, Evald. *Sextio års fälttåg. I. Femtio års fälttåg. Frälsningsarmén i Sverige 1882 – 1932. II. Frälsningsarmén i Sverige 1932 – 1942*, Stockholm: Krigsropets tryckeri, 1942 (1933); Kjäll, Thorsten. *Korsets färger bära. En berättelse om Frälsningsarmén i Sverige under nittio år band I och II*, Stockholm: FA-Press Förlag, 1972; Kjäll, Thorsten. *Korsets färger bära – De första hundra åren. Berättelsen om Frälsningsarmén i Sverige under åren 1882–1982 band III*, Stockholm: FA-Press Förlag, 1982; Nilsson, Sven. *Årsringar. Frälsningsarmén i Sverige 1981 – 2003 med historiska utblickar*, Stockholm: FA Press, 2006.

inkluderar jag undersökningar som handlar om svenska förhållanden först, liksom en uppsats skriven i Sverige om den internationella Frälsningsarmén. Så går jag utanför den svenska kontexten till undersökning gjord i Norge med teman som kan relatera till min uppsats. Till slut nämner jag några böcker från resten av världen och som är speciellt relevanta för min uppsats. Den internationella översikten har dock inga ambitioner att vara heltäckande.

Det tidigaste svenska arbete av vetenskaplig karaktär som jag hittat är faktisk skriven redan i början 1900-talet. Laura Petri, som själv var officer i en kort period 1902 – 1916, skrev en doktorsavhandling om Frälsningsarmén 1921, *Frälsningsarmén: religionsvetenskaplig undersökning*. Den blev aldrig godkänd, men sades vara ”för fritt och personligt skriven” för att citera Fil. Dr. Erik Hj. Linder som skriver i en minnesbok om Laura Petri.²⁴ Petri var produktiv och 1925 skrev hon en till avhandling, som gjorde henne till filosofie doktor vid Lunds universitet, *Catherine Booth och salvationismen i belysning av religiösa frändskaps- och antagonistförhållanden: kyrkohistoriska studier och forskningsbidrag*. Avhandlingen handlar om Catherine Booth, som tillsammans med sin make William, grundlade Frälsningsarmén. William var entreprenören och Catherine var ideologen som i mångt och mycket formade de principer och metoder samt den teologi som rörelsen har än idag.

Johan A. Lundin, biträdande professor i historia vid institutionen Individ och Samhälle, Malmö universitet, var ansvarig för ett tvåårigt forskningsprojekt med namnet *Predikande kvinnor och gråtande män – genus och religion i Frälsningsarmén 1882-1921*. 2013 publicerades boken, *Predikande kvinnor och gråtande män*, som bygger på den studien och som handlar om frälsningsofficerare i Sverige under perioden 1882 till 1921. Den är inte så tematiskt relevant för mitt syfte även om boken är den nyaste som är publicerad om Frälsningsarmén i Sverige. Lundin fick också en vetenskaplig artikel publicerad.²⁵

Arne Olsson, som själv har officersutbildning i Frälsningsarmén och har arbetat som officer ca 10 år, skrev en D uppsats vid Uppsala universitet 2011 med titel: *Ecklesiologisk reflexion i Frälsningsarmén. Ecklesiologi i en icke-kyrka med sakramentalitet utan sakrament*. Uppsatsens syfte var att kartlägga Frälsningsarméns ecklesiologiska utveckling genom att redovisa de ecklesiologiska samtal som då pågick och hade pågått det senaste decenniet inom Frälsningsarmén i världen. Uppsatsen har inte med något specifikt skriftligt material från Sverige, förutom några historiska böcker, men eftersom Frälsningsarmén är en internationell rörelse så är uppsatsen av intresse för mitt område eftersom den behandlar ecklesiologi. Olsson

²⁴ Kjäll, Thorsten (red) 1959:12

²⁵ "The Salvation Army in Sweden and the Making of Gender: Conversion Narratives 1887–1918" i *Journal of Religious History*;2, 2013.

sammanfattar sin uppsats med att konstatera att ”Frälsningsarméns självbild är i dag ecclesia, kyrka”²⁶ och det är där jag tar vid i min uppsats när jag försöker att förstå hur det sociala arbetet påverkar denna självbild i Frälsningsarmén i Sverige idag.

En tidigare ledare för Frälsningsarmén i Norge, kommendör Gudrun Maria Lydholm har skrivit en doktorsavhandling inom kyrkohistoria i Norge som i bokform heter: *Lutheran Salvationists? The Development Towards Registration as an Independent Faith Community in The Salvation Army in Norway with focus on the Period 1975–2005* (2017). Boken handlar om den historiska processen i Norge i samband med att Frälsningsarmén blev registrerat som eget trossamfund 2005. Lydholm har bland annat analyserat material från de två norska kyrkokommissionerna inom Frälsningsarmén som arbetade med frågan, 1975–78 och 1993–96. Analysen behandlar den koppling som många salvationister i Norge har till den norske kyrkan (ett evangelisk-lutherskt samfund), därav namnet på boken. Lydholm pekar på att många salvationister har problem med en ecklesiologi utan sakrament, något som också Olsson var inne på i sin uppsats. Detta gör att de ser medlemskap i den norska kyrkan som sin kyrkotillhörighet och Frälsningsarmén som något annat än en kyrka, kanske mer som en organisation.

Internationellt finns det flera frälsningsarméteologer som ganska nyligen har skrivit böcker och avhandlingar som bidrar till den ecklesiologiska förståelsen inom Frälsningsarmén.

Major Harold Hill analyserar i sin doktorsavhandling officersskapet inom Frälsningsarmén från rörelsens första tid till idag, då Frälsningsarmén ser på sig själv som en kyrka.²⁷ Hill tar bland annat upp uttrycken ”commissioning” och ”ordination” som bägge används i salvationistisk teologi för att beskriva officerens roll.²⁸

Han ser på dessa begrepp med utgångspunkten att Frälsningsarmén började som en radikal evangelistisk rörelse, med klara protestantiska lekmannarötter. Men den tradition som vidarefördes var inte den med prästerskap men den starka lekmannatraditionen. Samtidigt problematiserar han detta i förhållande till den hierarkiska struktur som man adopterade in i rörelsen och som skapade ett slags prästerskap, genom de officerare som blev rörelsens ledare. Avhandlingen ger i sin analys av detta en förståelse av den ecklesiologiska spänningen inom Frälsningsarmén idag när både begreppet

²⁶ Olsson 2011:35

²⁷ Hill 2006

²⁸ Officer: A Salvationist who has been trained, commissioned and ordained to service and leadership, in response to God’s call. *The Salvation Army Year Book 2018* 2017:18

”commissioning” (bemyndigad med speciell auktoritet) och ”ordination” (prästvigning) används.

Major David W. Taylor skrev 2014 boken: *Like a mighty Army? The Salvation Army, the Church and the Churches*. Boken handlar om salvationisternas framväxande ecklesiologiska medvetenhet, först och främst uttryckt i skrift. Boken är baserad på Taylors doktorsavhandling från Oxford University. Denna bok bidrar till att ge insikt i hur kyrkoförståelsen inom rörelsen, utifrån ett globalt perspektiv, har utvecklats fram till idag. Boken ger en god översikt av det som producerats av skriftligt material bland annat från det internationella högkvarteret och ger på så sätt en bild av utvecklingen av en salvationistisk ecklesiologi. Taylor menar att armén har institutionaliserats i den mening att Frälsningsarmén idag är en kyrka och inte först och främst en väckelserörelse.

Boken *Saved, Sanctified and Serving. Perspectives on Salvation Army Theology and Practice*, (Denis Mestrustery, red), gavs ut av Frälsningsarmén i västra territoriet i USA 2016. Bokens tre delar har lite olika infallsvinklar till ecklesiologin. Den första delen har artiklar som tar upp temat frälsning. Den andra delen har temat helgelse och i den tredje och sista delen så skriver författarna om det sociala arbetet. I artikeln ”Heart to God, Hand to Man”²⁹, skriver Roberts & Mestrustery om att integrera det andliga och det sociala arbetet. De beskriver arbetet i New Zealand och det påpekas att Frälsningsarmén där har återupptäckt sina teologiska rötter från Wesley och Booth, i det att kårerna numera koncentrerar sig på att arbeta med orsakerna till fattigdom och människors behov av hjälp och inte längre bara ger ut hjälpen mer eller mindre oreflekterat. Det ges däremot ingen direkt koppling till varför kårerna ska ha det sociala arbetet eller hur det kopplas till kyrkosynen. En förklaring som artikeln däremot ger är att William Booths teologi inkluderade postmillennianismen³⁰ och att Frälsningsarmén skulle vara med och ”dra ner Guds rike” på jorden, som inkluderade att göra socialt arbete, för att återlösningen skulle ske så fort som möjligt. De olika artiklarna i antologin ger i alla fall en inblick i hur det teologiska samtalet lever och hur kyrkosynen utvecklas internationellt, mer specifikt i USA, även om inte alla författare har USA som hemvist.

Jag konstaterar efter denna utblick att Frälsningsarméns kyrkosyn eller ecklesiologi är ett aktuellt ämne där arbete pågår internationellt. Däremot finns utforskade fält, dels när

²⁹ Roberts & Mestrustery 2016:191 – 200

³⁰ Postmillennianismen är en riktning inom eskatologin som menar att kyrkans uppdrag att vinna hela världen för Jesus ska ske först och att han, genom sin kyrka (sin kropp), ska regera över jorden i en lång period (tusen år) innan Jesus kommer tillbaka i sin fysiska kropp för att döma världen och upprätta sitt eviga rike som då fullbordar återlösningen.

det gäller det sociala arbetets koppling till kyrkosynen och dels när det gäller Frälsningsarméns förståelse av sin identitet och sitt uppdrag som kyrka idag i Sverige. Det är till dessa fält som jag önskar ge ett litet bidrag genom denna uppsats.

1.9 Disposition

För att kunna förstå Frälsningsarmén i Sverige idag, så behöver man att veta något om rörelsens historia och i kapitel två ger jag en kortfattad historisk översikt av Frälsningsarméns utveckling. Jag ska också presentera den bok som grundläggaren skrev 1890 och som är en plan för socialt arbete. Vidare ska jag beskriva den teologiska utvecklingen som inkluderar att göra ett försök att tolka den ecklesiologiska utvecklingen. I uppsatsens kapitel tre, går jag igenom de olika materialen i tur och ordning utifrån mina forskningsfrågor. Efter det kommer jag i kapitel fyra att göra en analys av resultaten med syfte är att försöka förstå på vilket sätt Frälsningsarméns sociala arbete är kopplat till Frälsningsarméns förståelse av sin identitet och sitt uppdrag som kyrka och dra några slutsatser av det. I kapitel fem gör jag en summering av det jag har kommit fram till.

2. Historisk och teologisk bakgrund

För att ge en bakgrund till den här uppsatsen så ska jag i detta kapitlet göra en kort historisk presentation av Frälsningsarmén med fokus på det sociala arbetet samt försöka att presentera den teologiska utvecklingen inom rörelsen, med speciellt fokus på självförståelsen som kyrka. För att ge en historisk överblick har jag valt att hålla mig till Dr. Roger J. Green³¹ och hans bok *The Life and Ministry of William Booth: Founder of The Salvation Army* samt Roy Hattersley³² som har skrivit *Blood & Fire. William and Catherine Booth and their Salvation Army*. Green ger i sin bok en noggrann historisk översikt över Frälsningsarméns historiska rötter, den första kontroversiella pionjärtiden och utvecklingen mot en mer erkänd och respekterad socialt engagerad rörelse. Hattersley applicerar bland annat ett politiskt perspektiv på William och Catherines arbete i sin bok.

William Booths bok, *In darkest England and the way out*, blir presenterad på särskilt sätt på grund av den betydelse den har och har haft för utvecklingen av Frälsningsarmén internationellt och därmed indirekt för Frälsningsarmén i Sverige. När det gäller den teologiska utvecklingen så koncentrerar jag mig på att presentera material från några få utvalda publikationer från och med Frälsningsarméns svar på Lima-texten³³ som utgavs 1986, till den nyaste dogmatikboken för Frälsningsarmén som publicerades på svenska 2012. Det är en period på drygt 25 år där det mesta av den officiella kyrkosynen som är gällande idag inom rörelsen blev formulerad i skrift så som jag tolkar det.

2.1 Frälsningsarméns historia

Frälsningsarmén startade sitt arbete i östra London år 1865. William Booth (1829–1912), en ordinerad metodistpastor som var född och uppvuxen i Nottingham, hade brutit med *The Methodist New Connexion* (en falang inom Metodistkyrkan), och reste som självständig

³¹ Roger J. Green, Ph.D., D.D., is Professor and Chair of Biblical and Theological Studies at Gordon College in Wenham, Massachusetts, retired 2016. He also holds the Terrelle B. Crum Chair of Humanities. He is a layperson in The Salvation Army and has written extensively on The Salvation Army, including a biography of Catherine Booth (Baker, 1996) and a biography of William Booth (Abingdon, 2005). <http://www.gordon.edu/article.cfm?iArticleID=1748&iReferrerPageID=1676&iPrevCatID=134&bLive=1> (läst 17/4 2018)

³² Lord Hattersley of Sparkbrook was a Labour MP for over thirty years and served in each of Harold Wilson's governments as well as Jim Callaghan's Cabinet before becoming deputy leader of the Labour Party in 1983. He is now an award-winning journalist and author. <https://www.bokus.com/bok/9780349112817/blood-and-fire/> (läst 22/5 2018)

³³ Lima-texten, *Baptism, Eucharist and Ministry (BEM)*. (Faith and Order Paper No. 111), utgavs 1982 av Kyrkornas Världsråd. På svenska heter dokumentet *Dop, nattvard, ämbete. Grunddokument för samtal om kyrkans enhet*, och finns i Sveriges kristna råds skriftserie nr 20.

väckelsepredikant i England. Han blev engagerad i en tältmöteskampanj i östra London. Officiellt startdatum för kampanjen var 2 juli 1865 och den dagen räknas därför som startdagen för utvecklingen mot att bli den Kristna Missionen, som var förlöparen till Frälsningsarmén.³⁴

William Booth och hans hustru, Catherine Booth (1829–1890), utvecklade så tillsammans en missionsrörelse som de kallade för *The East London Christian Mission*. Ett av kännetecknen för Frälsningsarmén också idag är att officerare i ett ledarskap för ett territorium, alltid arbetar tillsammans som par om de är gifta, vilket Catherine och William modellerade i uppstarten av rörelsen. Catherine hade däremot aldrig någon officiell titel eller officersrang men kallas inom rörelsen för ”armémodern”.

De människor som missionen mötte i östra London runt år 1865 var fattiga. Det var hög arbetslöshet och hög alkoholkonsumtion. Det fanns oändligt många pubar i detta område i östra London och bland de berusade fanns också barn långt ner i åldrarna. William Booth såg de problem som alkoholen orsakade och förklarade krig, inte bara mot synden, men också mot alkoholen, mot pubägarna och mot bryggerierna. Den offensiva hållningen resulterade i att missionen växte, först ut över hela London och kort därefter till resten av England. De nya missionsstationerna bemannades av evangelister, som oftast var människor utan någon formell utbildning, men med en brinnande iver att hjälpa till med uppgiften. En naturlig följd av utvecklingen var att namnet för missionen ändrades ett flertal gånger och till slut kallades rörelsen för *The Christian Mission*. I augusti 1878 annonserade missionen i sitt magasin om en kommande *War Congress* där de kallade sig själv för en *Salvation Army*, en Frälsningsarmé.³⁵ Rörelsen utvecklade sin armémetafor på fler områden, dess evangelister, medlemmar och missionsstationer bytte namn och fick heta officerare, soldater och kårer. Valspråket blev ”Blood & Fire”, tydligt inspirerat av krigsmetaforen som först och främst var inriktad på kampen mot synden. En kort tid efter namnbytet började också rörelsen att sprida sig till länder utanför England. 28 december 1882 öppnades det eld (Frälsningsarméns eget sätt att uttrycka uppstarten av ett arbete) i Sverige av Hanna Ouchterlony. Det första officiella mötet i Sverige hölls på Ladugårdslandsteatern vid Östermalmstorg i Stockholm.³⁶

³⁴ Green 2005:107

³⁵ Green 2005:130–131

³⁶ ”Frälsningsarméns historia”, <https://www.fralsningsarmen.se/Sidor/Skolmaterial/Historia/> (läst 24/3 2018)

2.1.1 I mörkaste England

William Booth utvecklade sina idéer vidare och gav hösten 1890 ut boken, *In darkest England and the Way Out*. Booth beskriver hur England skulle få bukt med sina sociala problem och hans plan var i korthet att de människor som blev räddade ur syndens hav, när de blev frälsta och sedan gick med i rörelsen, skulle få hjälp med mat och husrum och kanske ett jobb i en *City colony*. Vidare gavs de möjlighet att lära sig om gårdsdrift på en *Farm colony*, med syfte att flytta från städerna till ett lugnt lantliv med ansvar för egen försörjning. Allt detta som en träning inför att gå ombord på ett fartyg för att tas till en *Overseas colony* primärt i Nya Zeeland, Australien och Kanada. Den stora planen var att, i brittisk kolonialanda, etablera samhällen där före detta alkoholister, numera frälsta och botade, skulle leva lugna, religiösa och nyktra liv med ansvar för eget liv. Boken är mycket detaljerat skriven och Booth hade också en bild av en precis summa pengar som han menade behövdes för att få bukt med de sociala problemen som fanns i England. För 1 000 000 pund kunde han erbjuda den lösning som fanns noggrant beskriven i boken.³⁷

William Booths stora livsvision blev aldrig mer än en nästan perfekt plan. Mat och husrum i städerna och gårdsarbetet på landet blev en succé men etableringen av nybyggarsamhällen gick inte helt enligt planen. Men för Frälsningsarmén innebar planen att det sociala reformarbetet fick en tydlig plats inom rörelsen, *the Social Reform Wing of The Salvation Army* blev en verklighet. Green beskriver utvecklingen av detta arbete som initierad av kommandör Frank Smith och det gällde också grundandet av en fond för det sociala reformarbetet inom rörelsen.³⁸ Booths armé utkämpade nu en strid på två fronter. Det handlade om en strid med frälsning för två världar, dels för evigheten och dels för världen här och nu. Det var två budskap, ett budskap om befrielse från personlig synd och ett om befrielse från kollektiv social misär. Booths utvecklande av det sociala arbetet utvidgade Frälsningsarméns arbetssätt, från att ha varit en ren evangelisk väckelserörelse till att bli en social aktör i det engelska samhället. Booth var så radikal i sin samtid, att det fick politiska konsekvenser på det sättet att han jämfördes med samtida politiska reformister. På frågan om han var socialist svarade Booth: "I'm a Socialist, a Salvation Socialist, and always have been".³⁹ Frälsningsarmén prioriterade att rädda människor undan fattigdom och social misär, men som Hattersley påpekar, "The social programme was no more and no less than an extension of his mission to save souls – necessary

³⁷ Booth 1890:246

³⁸ Green 2005:169

³⁹ Hattersley 2000:355

in itself but justified by reference to the Bible, not to any ideological text”.⁴⁰ Green menar att Booths teologi för den sociala frälsningen har sin upprinnelse i det dubbla kärleksbudet (Matt 22:37-39).⁴¹ Det omfattande sociala arbetet, som Frälsningsarmén tog på sig, påverkade identiteten såtillvida att det blev ett arv som grundläggaren lämnade efter sig och som fortfarande har en central plats inom rörelsen. I sitt sista offentliga framträdande 9 maj 1912 i The Royal Albert Hall i London, inför 7000 salvationister och kort tid före sin död 20 augusti, gör Booth följande uttalande, som också har gett upphov till en speciell *I'll fight day*⁴² inom rörelsen:

While women weep, as they do now, I'll fight;
while children go hungry, as they do now I'll fight;
while men go to prison, in and out, in and out, as they do now, I'll fight;
while there is a poor lost girl upon the streets, while there remains one dark soul without the
light of God, I'll fight,
I'll fight to the very end! ⁴³

William Booth trodde på hela världens frälsning och räddning, både andligt och socialt, till sin sista stund, även om han också insåg att allt som han skrivit i sin bok inte kom att ske precis enligt hans egen plan, vare sig i England eller i någon annan del av världen.

2.2 Teologisk utveckling

Parallellt med att det sociala arbetet utvecklades så förblev Frälsningsarméns officiella teologiska lärosatser de samma. Booth övertog, i alla fall innehållsmässigt, lärosatserna från *The Methodist New Connexion* som också var vidareförda till *The Christian Mission*.⁴⁴ Lärosatserna uttrycker en teologi som betonar pånyttfödelse och helgelse, att frälsning är för alla och att människan har en fri vilja.⁴⁵ De 11 lärosatserna finns nedskrivna i Frälsningsarméns stiftelseurkund från 1878.⁴⁶ Där finns dock ingen speciell lärosats vare sig om kyrkan, eller om kyrkans sociala ansvar.

Även om lärosatserna har varit de samma sedan 1878, så har det skett en utveckling av formuleringarna i *Handboken*, med tillägg om bland annat kyrkan och kyrkosynen. När

⁴⁰ Hattersley 2000:355–356

⁴¹ Green 2005:173

⁴² *I'll fight day*, firas runt om världen inom Frälsningsarmén som en dag då det fokuseras på att göra något socialt i sin närmiljö, dagen har en egen hemsida och Facebook sida på nätet, <http://www.illfightday.com/>, <https://www.facebook.com/illfightday/>

⁴³ "The final address", <https://www.salvationarmy.org/nhqblog/news/2012-05-09-ill-fight-100-years-since-booths-final-address> (läst 22/3 2018)

⁴⁴ *Salvation Story: Salvationist Handbook of Doctrine* 1998:130–131

⁴⁵ *Handbok i Frälsningsarméns lärosatser* 2012:15–16

⁴⁶ *Salvation Army Act, 1980*. London: Salvation Army International Headquarters, 1980

Frälsningsarmén gav ut en ny dogmatisk lärobok 1969 så var det några få sidor som handlade om kyrkan. I kapitel 5, som avhandlar den Heliga Anden, finns ett kort avsnitt där kyrkan beskrivs som: ”The Holy Spirit called into being that fellowship of believers known in the New Testament as Church”.⁴⁷ Kyrkan förklaras och beskrivs på tre sidor, bland annat med de bibliska bilderna av kyrkan som flock, Kristi kropp, tempel, familj och brud.

I den senaste läroboken är det två hela kapitel om totalt 36 sidor, samt ett appendix, som beskriver kyrkan. Detta ökade utrymmet för beskrivningar av kyrkan har inte vuxit fram i ett vakuum, utan har påverkats både av samhällsutvecklingen och inte minst av möten med andra kyrkor och deras ecklesiologi.

En av de händelser som jag tolkar som det viktigaste incitamentet för Frälsningsarméns teologiska utveckling var när Kyrkornas världsråd publicerade den så kallade Lima-texten 1982. Det är en ekumenisk text som avhandlar kyrkornas syn på dop, nattvard och ämbete. För Frälsningsarmén blev detta dokument en start på en mycket tydlig teologisk reflexion över rörelsens självförståelse som kyrka. Det resulterade i ett officiellt svar 1986, *The Salvation Army Statement on "Baptism, Eucharist and Ministry"*. I sitt svar på Lima-texten så understryker Frälsningsarmén sin självförståelse genom att i tre punkter uttrycka Frälsningsarméns syn på dop (*regeneration*), nattvard (*sanctification*) och ämbete (*ministry and service*):

1. *The need for regeneration* by the power of the Holy Spirit, through repentance towards God and faith in our Lord Jesus Christ. We firmly reject the idea that any work or rite can accomplish what God has promised in response to faith. 2. *The call to sanctification*, the life of holiness, the inseparable consequence of salvation, an experience created and maintained only by obedient trust in the Saviour indwelling the believer by his Spirit. 3. *The grace of ministry and service*, open to all believers. All Christ's followers are called to be evangelists and have a responsibility for the care of his flock. Some have privilege of a calling to full-time service in the church.⁴⁸

För Frälsningsarmén ligger det flera utmaningar i de ekumeniska frågorna om dop, nattvard och ämbete, eftersom rörelsens teologiska ståndpunkt är att endast tron, utan inblandning av gärningar, riter eller användning av konkreta sakrament, är nödvändig för frälsning och helgelse. Denna ståndpunkt är mycket utmanande för majoriteten av de kristna kyrkorna. Samtidigt är det grundläggande för Frälsningsarméns syn på sig själv som kyrka.

När det gäller ämbetet, som Frälsningsarmén kallar för tjänst, så är Harold Hills påpekande att grundläggaren William Booth hade uppfattningen att Frälsningsarmén var en kyrka med en lekmannatradition av *icke-ordinerade* ämbetsmän, officerare, som var utsända att leda arbetet,

⁴⁷ *Handbook of doctrine* 1969:70–72

⁴⁸ *Baptism, Eucharist and Ministry, A response from The Salvation Army* 1986:5

en intressant iakttagelse. William Booths uppfattning, som Hill tolkar det, var att det skedde en ändring av funktion och inte en statusändring i och med *invigningen* till officer. I grunden är en officer en soldat som får ett utökat ledarskapsmandat i och med invigningen. Det är alltså funktionen inom rörelsen som ändras, från att vara medlem till att bli avskild och utsänd som ledare, officer, men inte en ändring av status i den bemärkelsen att det är ett avskilt andligt stånd, ett prästerskap, inom kyrkan. Även om Frälsningsarmén sedan 1978 *ordinerar* sina officerare så är det alltså fortfarande en funktionsändring som sker i ordinationsceremonin och inte en statusändring, det vill säga att det finns inga präster inom Frälsningsarmén, utan tron på det allmänna prästadömet är i allra högsta grad levande i rörelsens teologi.⁴⁹

I kölvattnet av det svar som Frälsningsarmén gav på Lima-texten blev en frälsningsarméofficer, Phil Needham, ombedd att skriva en bok om Frälsningsarméns ecklesiologi, som var avsedd som ett supplement till Frälsningsarméns officiella svar på Lima-texten.⁵⁰ Boken *Community in Mission* blev publicerad 1987 och är ett mycket viktigt bidrag, kanske det allra viktigaste som jag tolkar det, i Frälsningsarméns interna teologiska reflexion och utveckling. Needham understryker att det viktigaste för kyrkan är uppdraget, som han ser som syftet med kyrkan. Att utföra uppdraget, som Needham beskriver som att vara i krig, är att både evangelisera och göra sociala handlingar eller aktioner:

For the Church in mission, evangelism and social action go hand in hand. Otherwise, the gospel is perverted. (...) Evangelism and social action, therefor, are the twofold expression of a Church in love with the world for whom Jesus died and at war with every attitude, assumption, force and law which contradict the Kingdom.⁵¹

I boken ger Needham en entydig bild av att Frälsningsarmén ser sig själv som en integrerad del av kyrkan och argumenterar bland annat att Frälsningsarmén visar trofasthet mot det som Skriften visar är grundläggande i kristen tro och praktik. Dessutom menar han att den ekumeniska upplysningen har kommit så långt nu att om någon skulle vara oense med den slutsatsen, så skulle det uppfattas som ecklesiologisk arrogans.

The Salvation Army – as this movement came to be called in 1878 – is an integral part of the one true catholic (universal) Christian Church as is any other denomination or ecclesiastical tradition. In the early days, many would have taken issue with such a statement – and did. In this day of ecumenical enlightenment, those who take issue would probably be accused of ecclesiastical arrogance. The true body of Christ is united in the essentials and mutually

⁴⁹ Hill 2006:286

⁵⁰ Needham 1987: Foreword by General Eva Burrows

⁵¹ Needham 1987:63

tolerant on other matters. The Salvation Army claims total allegiance to what which the Scriptures clearly show to be essential to Christian faith and practice.⁵²

Needham fortsätter sitt resonemang med att också påpeka att Frälsningsarmén ibland har gjort sig skyldig till att ha sett på sig själv som överlägsen de övriga kyrkorna, mest på grund av att ha menat att man själv har tagit missionsbefallningen på allvar medan den övriga kyrkan inte har gjort det i lika stor grad. Needham skriver att det har att göra med att Frälsningsarmén har en speciell uppgift att ta evangeliet till de fattiga, något som den övriga kyrkan inte gjorde då armén startade och som var grunden för att Frälsningsarmén fick sådan framgång i det viktorianska England och i resten av världen i uppstartsfasen. Frälsningsarméns mandat är fortfarande att vara den samma missionsrörelse idag, med samma huvuduppgift, menar han.

Needham använder olika bilder och uttryck i sin bok, som han menar passar in på kyrkan som en armé. En är bilden av en pilgrim. Det är någon som är på väg, som är utvald och som har avskilt sig från denna världen för en bestämd uppgift, precis som en soldat i en armé. En annan är bilden av den missionella kyrkan. Det är en kyrka som styrs av uppdraget och det passar in på en armé som har ett uppdrag att strida. En annan bild är den som pekar på att kyrkan är i strid och att den måste vara redo att när som helst att mobilisera för att svara upp mot missionens utmaningar. Det är en bild som passar väldigt bra in på en armé vars syfte är att både vara i krig och att kunna mobilisera till strid när som helst. Sammantaget ger Needham argument för att visa på en förbindelse mellan en uppdragsstyrd armé med världens frälsning som mål och den universella kyrkan.

The missionary Church, then, is nothing other than the Church following its Lord, leading its sacramental life, travelling on its pilgrim way – and inviting others to do the same. Only as such is it an army of salvation commissioned for battle.⁵³

När det gäller den officiella läroboken i dogmatik, handboken i lärosatserna, så förnyades den 1998 då: *Salvation Story: Salvationist Handbook of Doctrine* blev utgiven. Den innehöll ett helt nytt kapitel om kyrkan, ”People of God: The doctrine of the Church”.⁵⁴ Frälsningsarméns självförståelse kommer tydligt till uttryck i beskrivningen av den utveckling som har skett, från en evangelisationsrörelse till en kyrka:

One very important change since the Eleven Articles were formulated and adopted is the evolution of the Movement from an agency for evangelism to a church, an evangelistic body of believers who worship, fellowship, minister and are in mission together. Salvationists are members of the one body of Christ. We share common ground with the universal Church while

⁵² Needham 1987:2

⁵³ Needham 1987:64

⁵⁴ *Salvation Story: Salvationist Handbook of Doctrine* 1998:100

manifesting our own characteristics. As one particular expression of the Church, The Salvation Army participates with other Christian denominations and congregations in mission and ministry. We are part of the one, universal Church.⁵⁵

Året efter att den nya handboken om lärosatserna gavs ut, publicerades en kompletterande bok som fick namnet, *Study Guide to Salvation Story*. Den hade som syfte, som framkommer av bokens titel, att ge hjälp till en fördjupad förståelse av Frälsningsarméns teologi. Varje lärosats fick ett eget kapitel med frågor och fördjupningsmaterial. Avsikten var att boken skulle kunna användas i den enskilda kåren och engagera den enskilde soldaten. I boken finns också ett kapitel som handlar om kyrkan, där den ecklesiologiska utvecklingen beskrivs på följande sätt:

What the early Army leaders first created is what we would today call a *parachurch* (*para*, beside, alongside), that is, a group or agency that serves alongside the churches and carries out a specific mission about which it is very passionate and for which it is especially equipped. They created an agency to evangelise the poor and working classes.⁵⁶

I citatet ovan framgår det tydligt att det har skett en utveckling av självförståelsen. Boken förklarar att i början var kyrkosynen otydlig för att det viktigaste var missionen och uppdraget att evangelisera bland de fattiga och bland arbetarklassen. För att visa att rörelsen står fast i detta mandat så poängteras uppdraget:

The corps is The Salvation Army's local congregation. It is a concrete expression of the Church. It has its own ways of worshipping, training and serving, based on the teaching of the Bible, the guidance of the Holy Spirit and the nature of its mission. But its purpose is consistent with the calling of the one, universal Church. Its three key strengths are its evangelistic zeal, its commitment to holiness and its strong community outreach.⁵⁷

Frälsningsarmén gjorde, på dåvarande general Shaw Cliftons initiativ, ett längre ecklesiologiskt uttalande 2008. Det fick namnet *The Salvation Army in the Body of Christ* och gavs ut som en egen skrift. I förordet skriver general Clifton:

The Statement is intended to be useful to all Salvationists in understanding our place among the many churches, denominations, para-church bodies, church councils and other Christian groups that exist around the world. It will be especially useful to those of us who are actively engaged in ecumenical relations and can readily be shared with others beyond our ranks if this will be an aid to mutual understanding. The Statement is not intended to say new things, but its purpose is to clarify and consolidate present global thinking on our identity within the wider Body of Christ.⁵⁸

⁵⁵ *Salvation Story: Salvationist Handbook of Doctrine* 1998:100–101

⁵⁶ *Study Guide to Salvation Story* 1999:93

⁵⁷ *Salvation Story: Salvationist Handbook of Doctrine* 1998:101

⁵⁸ *The Salvation Army in the Body of Christ* 2008: vii

Uttalandet visar på den process som Frälsningsarmén var inne i. När den officiella handboken i lärosatser kom i ny engelsk utgåva 2010, och i svensk översättning 2012, så var uttalandet inkluderat i den nya handboken.⁵⁹ Frälsningsarmén hade också valt att ta med både *Salvation Story: Salvationist Handbook of Doctrine* och *Study Guide to Salvation Story* i den nya handboken. Det betyder att i den nya handboken så finns det, efter varje kapitel, en egen del för vidare studium där också *A Salvationist understanding of the Church* har blivit ett eget kapitel med efterföljande studieanteckningar om kyrkan.

Vilka slutsatser kan man dra av den teologiska utvecklingen? Jag kan se att den internationella Frälsningsarmén har blivit ecklesiologiskt medveten. Den kyrkosyn som fanns i rörelsens första tid var inte formulerad i skrift och det var ju inte heller nödvändigt dels för att Booth övertog lärosatserna från en etablerad kyrka, *The Methodist New Connexion*, och dels för att man praktiserade sakramenten fram till 1883. Dessutom var det vanligt att man såg på sig själv som en parakyrklig rörelse, en väckelse- och helgelsrörelse. Det sociala arbetet blev också en integrerad del av arbetsmetoden, genom den sociala plan som grundläggaren presenterade och som en del av missionen. När den ekumeniska Lima-texten blev utgiven 1982 av Kyrkornas Världsråd så utmanade den Frälsningsarmén i synen på dop, nattvard och ämbete. De var tvungna att reflektera över sin teologi och att formulera sina tankar i skrift. I kölvattnet av den reflektionen publicerades ecklesiologiska uttalanden och böcker. Den ecklesiologiska utvecklingen var tydlig i de officiella dogmatikböckerna som gavs ut 1998 och 2010, där man har inkluderat ett kapitel om kyrkan. Det sociala arbetet har varit en del av Frälsningsarméns arbete under hela denna period. Ett resultat av det är att arbetet blev integrerat i den kyrkosyn som general John Gowans lanserade 1999. Han sa att Frälsningsarmén var skapad för att: "save souls, grow saints and serve suffering humanity".⁶⁰

⁵⁹ *Handbok i Frälsningsarméns lärosatser* 2012:261, 269, 322

⁶⁰ Se avsnittet om Teori i denna uppsats

3. Genomgång av de olika materialen

Jag kommer kortfattat att gå genom vad de olika materialen har av relevanta texter om kyrkosynen. Så ska jag presentera hur Frälsningsarméns kyrkosyn ser ut i dessa texter samt försöka tolka på vilket sätt detta motiverar Frälsningsarmén till att ha ett så omfattande socialt arbete som man faktiskt har.

3.1 Frälsningsarméns officiella teologi

Handboken är Frälsningsarméns officiella teologi. Den senaste utgåvan är från 2010 och i Sverige kom översättningen 2012. Boken har en indelning med 11 kapitel där var och ett avhandlar en av lärosatserna, och varje kapitel har ett efterföljande *Vidare studium* med en fördjupning av temat.⁶¹ Efter detta följer ett kapitel som inte relaterar till någon av lärosatserna men som har fått överskriften *Frälsningsarméns syn på kyrkan* med tillhörande fördjupningskapitel *Kyrkan: studieanteckningar*. Under appendix 5 finns sedan den ecklesiologiska texten: *Frälsningsarmén i Kristi kropp. Ett uttalande om kyrkosynen/ecklesiologin*. Det är dessa tre delar från boken som jag menar ger den bästa bilden av hur den officiella teologin presenterar Frälsningsarméns förståelse av sin identitet och sitt uppdrag.

3.1.1 Hur beskriver Frälsningsarmén sig själv som kyrka i Handboken?

Lärosatserna utmärks av den starka betoningen på trohet gentemot Bibeln som är typiskt för den evangelikala väckelsekristendom armén representerar. Frälsningsarméns första lärosats presenterar Bibeln som rättesnöret för kristet tro och liv. Därefter följer tre lärosatser som beskriver förståelsen av Gud: Gud som Skapare, Gud som treenig och så en lärosats som beskriver Jesu gudomliga natur. De följande fem lärosatserna avhandlar frälsningen. I tur och ordning förklaras behovet av frälsning genom att precisera att alla är syndare. Det klargörs att Jesus har försonat alla med Gud. Vidare definieras vad som är nödvändigt för frälsning. Dokumentet preciserar att den som är frälst både vet om det och vittnar om det och till slut så beskrivs möjligheten av att falla ur frälsningens tillstånd om inte lydningen mot Kristus fortsätter livet ut. Den näst sista lärosatsen beskriver helgelsens möjlighet för alla kristna. Den sista lärosatsen innehåller teologi om själens odödlighet samt om den dubbla utgången på detta livet

⁶¹ Se appendix angående innehållet i Frälsningsarméns lärosatser

och evighetens två möjligheter av salighet eller straff. Totalt sett har lärosatserna tydlig vikt på det som har med frälsningen att göra och det är kanske inte så konstigt med tanke på rörelsens kampinriktade namn och bakgrund som en väckelserörelse. ”Varje lärosats börjar med ”Vi tror...”. ”Vi” pekar på en grupp troende, en trons gemenskap – en kyrka”.⁶²

I huvudkapitlet i *Handboken*, med titeln *Frälsningsarméns syn på Kyrkan*, så beskrivs kyrkan med hjälp av de tre bilderna, *Kristi kropp*, *Guds folk* och *gemenskap*. Dessa bilder kompletteras genom användandet av *pilgrimsfolk*, *Guds hushåll* och *Guds familj*. Kårerna beskrivs som Frälsningsarméns lokala församlingar och som ett synligt uttryck för kyrkan. Uppdraget och målet för en kår sägs vara det samma som den universella kyrkans kallelse, med tre fokus; ”evangelisationsiver, hängivenhet för heligt liv och ett starkt samhällsengagemang”.⁶³ Dessa tre aspekter känner vi igen från *Pallen*. När jag närläser texten så hittar jag så gott som ingenting om det sociala arbetet i detta kapitel, trots betoning på samhällsengagemanget. Det mesta som står i texten handlar om att träna lärjungar i helgelse. Församlingens gemensamma upplevelser och gemensamma resa i tron är i fokus när kyrkan beskrivs. Det gäller både det kollektiva ansvaret, att församlingen ska förkroppsliga försoningens verklighet⁶⁴ och det enskilda ansvaret att ta emot gåvor till tjänst och använda dem för församlingens bästa.⁶⁵ Det finns också en del avsnitt, om inte på långt när så många som de som handlar om helgelsen, där frälsningen poängteras på ett tydligt sätt, både som församlingens kollektiva ansvar som ett pilgrimsfolk som förkunnar Guds nåd,⁶⁶ och som enskilt ansvar till exempel genom personlig evangelisation.⁶⁷

Sammanlagt finns det bara tre meningar om den sociala/diakonala tjänsten som kyrkan ska vara inbegripen i. Den ena meningen kan också tolkas som att det gäller frälsningen: ”Som medlemmar av Kristi kyrka är vi alla engagerade i mission till hela människan och hela världen genom den Helige Andes kraft”.⁶⁸ Mission till hela människan kan handla om ande, själ och kropp, vilket skulle kunna tolkas som att det gäller det sociala/diakonala arbetet. Två andra meningar är mer tydliga: ”Genom att identifiera oss med och erbjuda barmhärtig tjänst åt de fattiga och missgynnade” samt ”Genom att arbeta med de förtryckta för rättvisa och frihet”.⁶⁹ Både dessa meningar står emellertid under rubriken: *Som medlemmar i Kristi kyrka uppfyller*

⁶² *Handboken* 2012:261

⁶³ *Handboken* 2012:262

⁶⁴ *Handboken* 2012:263

⁶⁵ *Handboken* 2012:264

⁶⁶ *Handboken* 2012:262

⁶⁷ *Handboken* 2012:267

⁶⁸ *Handboken* 2012:267

⁶⁹ *Handboken* 2012:267

vi Guds mission i Kristi namn på olika sätt. Beteckningen antyder att avsnittet handlar om uppdraget, vilket innebär att det sociala arbetets huvudsyfte är att Guds mission ska gå i uppfyllelse och Guds frälsningsplan ska uppfyllas, som jag tolkar det.

När det gäller den andra delen i *Handboken*, med titeln *Kyrkan: Studieanteckningar* så finns det överhuvudtaget inget skrivet om det sociala/diakonala arbetet.

I den tredje delen, appendix 5 i *Handboken*, med titeln *Frälsningsarmén i Kristi kropp. Ett uttalande om kyrkosynen/ecklesiologin*, görs sju ecklesiologiska påståenden som börjar med "Vi tror...". De följs alla av ett motsatt uttalande "Vi tror inte...". Det är samma tendens här som i det första kapitlet, nämligen att det övervägande handlar om helgelsen och frälsningen. Det sociala arbetet behandlas däremot sparsamt. Totalt hittar jag tre uttryck i *Handboken*s appendix 5, som handlar om socialt/diakonalt arbete. Det femte påståendet: "Vi tror att Gud reste upp Frälsningsarmén enligt sin avsikt och för sin härlighet samt för att evangeliet skulle förkunnas och visas i praktisk handling" (min kursivering) kan tolkas som att den praktiska handlingen handlar om socialt/diakonalt arbete. Det sjätte påståendet handlar om att Frälsningsarmén har blivit ledda av Gud att anta en kombination av 14 karakteristiska drag, där det femte lyder: "Dess världsvida tradition av tjänst (som springer fram ur Kristi barmhärtiga kärlek till alla människor) utan diskriminering eller villkor till de betryckta, behövande eller marginaliserade tillsammans med väl anpassat påverkansarbete i det offentliga rummet med frågor om social rättvisa".⁷⁰ Här framhålls ett tydligt socialt/diakonalt ansvar som motiveras på samma sätt som Green menar att Booths teologi för den sociala frälsningen motiveras, genom det dubbla kärleksbudet Matt 22:37-39.⁷¹ Det elfte påståendet slutligen, beskriver Frälsningsarmén som kallad, upprätthållen och utrustad av Gud "...så att de bättre kan tjäna den lidande mänskligheten medan de själva förblir opåverkade av världen (Jak 1:26, 27)".⁷² Det handlar alltså om lärjungaskap, att bli helgad och fortsätta vara helgad, medan man lever och betjänar människor runt sig.

3.1.2 På vilket sätt motiverar *Handboken* att Frälsningsarmén har ett så omfattande socialt arbete?

Det finns väldigt lite material och få direkta uttalanden om socialt arbete i *Handboken*. Socialt arbete omtalas alltså inte som ett självständigt arbete utan kopplas till frälsning och/eller lärjungaskap som en konsekvens av frälsningen och ett resultat av helgelsen och på så sätt

⁷⁰ *Handboken* 2012:325

⁷¹ Green 2005:173

⁷² *Handboken* 2012:330

motiverar *Handboken* inte i någon utsträckt mening till att Frälsningsarmén har ett så omfattande institutionellt arbete som den har men det motiverar till medlemmars engagemang i andra människor, där deras ve och väl ingår, utifrån ett lärjungaskapsperspektiv. Några grupperingar av människor pekats ut speciellt som mottagare av det sociala arbetet, nämligen; fattiga, missgynnade, förtryckta, betryckta, behövande och marginaliserade.

För att summera materialet så kan jag säga att det sociala arbetet enligt *Handboken* förefaller ingå i lärjungaskapet. Socialt arbete beskrivs aldrig som att vara ett självändamål men kopplas till det uppdrag som kyrkan har och på det sättet väldigt tydligt till både identiteten och till uppdraget, i både den första och den tredje delen av *Handboken*. Det sociala arbetet är kopplat till hela Guds mission för kyrkan.

3.2 Frälsningsarméns medlemsmaterial

När någon ska bli medlem i Frälsningsarmén ska rekryten, som personen kallas, genomgå en kurs innan han eller hon är redo att underteckna soldatförbundet och kan invigas till soldat. Kursen har ändrats väldigt mycket genom åren, men det är en form av studiematerial, eller soldatmaterial som det kallas i Frälsningsarmén, som ska gås igenom. Vanligtvis tar det från ett par månader till ett halvt år, beroende på om det är en enskild person eller en grupp som tillsammans läser detta. Det engelska soldatmaterialet, *Chosen to be a Soldier*, kan härledas till det första soldatmaterialet som rörelsens grundläggare William Booth skrev 1891. Frälsningsarmén i Sverige har sitt eget material, *Att vara soldat*, som också det bygger på de elva lärosatserna och på Krigsartiklarna (livsstilsval) och tillsammans utgör dessa soldatförbundet som varje enskild soldat skriver under. Där ingår bland annat konkreta livsstilsval som att avstå från alkohol, tobak och narkotika. Men framför allt så understryks lärjungaskapets konsekvenser i förhållande till vad det innebär att leva ett liv i efterföljelse av Jesus Kristus och överlåta sig till honom. Materialet är på ca 60 sidor och syftet med kursen kommer klart fram på de första sidorna där det bland annat står:

Att vara soldat i Frälsningsarmén. I varje armé finns två sorters människor: Den ena sorten är de som övertalats att ställa upp. De kämpar bara för att de måste. De gör helt enkelt sin plikt, det är allt. De har inget hjärta i striden, de bara fyller en plats. De klagar om maten inte är god eller om sovplatsen är obekvämt. De bryr sig mer om sig själva än om uppdraget. Deras medsoldater vågar inte räkna med dem. De är där, men tillför ingenting. Den andra sorten är de som frivilligt sökt värvning. De lever för striden. De kämpar därför att de vill kämpa. De tror på sin sak och de är villiga att ge sitt liv för uppdraget. De klagar inte om maten är usel och sängen är obekvämt. Av kärlek till uppdragsgivaren och passion för uppdraget är de villiga att offra sin egen bekvämlighet och utstå obehag och det som är obekvämt. Dessa utgör ett hot för fienden. Dessa är farliga!

Soldat i Frälsningsarmén? Det här häftet vill ge dig förståelse för vad Frälsningsarmén är. Du får veta vad det innebär att vara soldat i Frälsningsarmén och du får vägledning, råd och tips som hjälper dig förstå en del ord och begrepp som används i kristna sammanhang och kanske är nya för dig. Det kan vara både specifika termer för Frälsningsarmén och mer allmänna kristna och bibliska begrepp.⁷³

Det finns ingen innehållsförteckning i boken och ingen kapitelindelning, men det första som preciseras är att det finns två former av medlemskap i Frälsningsarmén, civil medlem eller soldat, och att det sistnämnda kräver en djupare överlåtelse och är ganska krävande, vilket också framkommer i den inledande texten som är citerad ovan. Soldaten inrättar sitt liv med fokus på att älska Gud av hela sitt hjärta, av all sin kraft och av hela sitt förstånd och sin nästa som sig själv, medan civilmedlem är en ”enklare” form av medlemskap där man, ”gör Frälsningsarmén till sin kyrka”.⁷⁴ *Att vara soldat* preciserar att den enskilda individen behöver sätta sig in i vad soldatskap går ut på så att den kan avgöra om ”du är redo för det eller om det tills vidare passar bättre för dig att bli civilmedlem”.⁷⁵

Materialet går ganska kort genom de elva lärosatserna men huvuddelen av texten ägnas åt att förklara de så kallade livsstilsfrågorna man skriver under på när man undertecknar soldatförbundet. Det är tio stycken ”Jag vill...” meningar som till sin karaktär är utformade som en önskan att utforma sitt liv i enlighet med den bibliska principen om att leva som en ”tydlig och synlig lärjunge till Jesus” som underrubriken på *Att vara soldat* understryker.

3.2.1 Hur beskriver Frälsningsarmén sig själv som kyrka i medlemsmaterialet?

Att vara soldat citerar soldatförbundets ord om att soldaten vill fullfölja sitt medlemskap i Jesu Kristi kyrka på jorden som soldat i Frälsningsarmén. Det handlar om att bejaka något som redan existerar, alltså Jesu Kristi kyrka. Den bild som först och främst används för att beskriva kyrkan är *gemenskap*.⁷⁶ Andra bilder som används någon enstaka gång är *Guds tempel*, *Kristi kropp* och *familj*.⁷⁷ Materialet förklarar att Frälsningsarmén valt att inte profilera sig som en kyrka utan hellre som en integrerad del av den universella gemenskapen av kristna som utgör kyrkan. Men samtidigt förklaras att Frälsningsarmén rent praktiskt fungerar som en kyrka för både soldater, civilmedlemmar och andra som hittar sin gemenskap där. Som sådan är Frälsningsarmén också självständig och inte underlagd någon annan kyrkas styrelse. Det

⁷³ *Att vara soldat* 2016:5

⁷⁴ *Att vara soldat* 2016:6

⁷⁵ *Att vara soldat* 2016:6

⁷⁶ *Att vara soldat* 2016:32

⁷⁷ *Att vara soldat* 2016:32–33

förklaras att ordet för *kår* kommer från det latinska ordet *corpus* som bäst översätts med kropp, vilket är en bild för den kristna församlingen som återfinns i Bibeln ett flertal gånger.⁷⁸

Det är intressant att man i samma mening understryker att ”Guds huvudsakliga uppdrag för Frälsningsarmén är att vinna dem som är långt borta från Gud och utom räckhåll för kyrkorna”.⁷⁹ Det sanktioneras med ett bibelord från Apg 4:12, där just frälsningen understryks som den enda möjliga räddningen för alla människor. Denna räddning, som bland annat lärosats 6 beskriver som frälsningen, ”är kristendomens och Frälsningsarméns fokus”.⁸⁰ Det personliga ansvaret poängteras också genom hela boken, exempelvis: ”Sådan personlig evangelisation är varje soldats särskilda kallelse och uppdrag”.⁸¹ Ett annat exempel: ”Gör jag allt jag kan för att människor ska bli frälsta? Är jag oroad för dem, ber och arbetar jag för deras frälsning som om de vore mina egna barn”?⁸²

Samtidigt handlar det allra mesta av texten om de livsstils- och lärjungaskapsrelaterade ”Jag vill...” meningarna från förbundstexten. Det kan jag förstå eftersom det är meningen att den enskilda soldaten själv ska skriva under på att man vill inrätta sitt liv i enlighet med dessa löften. Vid ett flertal tillfällen används ord och begrepp som *överlåtelse, bön, helhjärtad, nåd, växa till, lydnad, tjänst* och *helighet* med fler. ”Varje soldat måste förstå att ett heligt liv är hemligheten både till ett kraftfullt personligt liv och till en kraftfull armé. Nöj dig inte med något mindre än ett heligt, kraftfullt liv”!⁸³

När jag letar efter teologi som poängterar det sociala arbetet så får jag leta länge och hittar få meningar om det. Tre gånger används det dubbla kärleksbudet från Matt 22 och Luk 10, och det poängteras att en soldat ”Inrättar helt enkelt sitt liv med fokus på att älska Gud av hela sitt hjärta, av all sin kraft och av hela sitt förstånd och sin nästa som sig själv”.⁸⁴ Det innehåller en motivering till att ha socialt/diakonalt arbete i och med att man ska älska sin nästa, men samtidigt så är det en uppmaning till lärjungaskap och på det sättet så kommer det under kategorin att träna lärjungar i helgelse. *Att vara soldat* kopplar uppdraget till att tjäna människor både andligt, socialt och praktiskt.⁸⁵ Under en överskrift som handlar om att ”Jag vill vara inbegripen i den helige Andes verk... att växa till i... tjänst” så finns följande mening: ”Gud är kärlek och lever vi nära honom så inplanterar han i våra hjärtan en praktisk kärlek till våra

⁷⁸ *Att vara soldat* 2016:56

⁷⁹ *Att vara soldat* 2016:12

⁸⁰ *Att vara soldat* 2016:17

⁸¹ *Att vara soldat* 2016:39

⁸² *Att vara soldat* 2016:38

⁸³ *Att vara soldat* 2016:26

⁸⁴ *Att vara soldat* 2016:6

⁸⁵ *Att vara soldat* 2016:33

medmänniskor. I en soldats förbund uttrycks detta genom att kärleken till Gud och dyrkan av honom kopplas samman med tjänst och lydnad”.⁸⁶ Lite längre fram i materialet, under ”Jag vill stå för en kristen bekännelse i alla mina relationer...” så finns följande mening: ”En soldat är särskilt kallad att stå upp för dem som förtrycks eller är marginaliserade. Vi vill liksom Jesus visa särskild omsorg om de svaga och vilsna och får aldrig förödmjuka någon”.⁸⁷ Det sista som står om socialt arbete är under överskriften ”Jag vill vara trogen den avsikt Gud har med Frälsningsarmén, vittna om Jesus Kristus, försöka vinna andra för honom och i hans namn ha omsorg om behövande och svaga” där två meningar uttrycker det sociala ansvaret på ett speciellt sätt: ”Kombinationen av hängiven kristendom och omsorg om utslagna och utstötta är ett kännetecken för Frälsningsarmén. Ofta hamnar vi i situationer där en liten tjänst kan innebära ett viktigt stöd för någon som just då behöver det”.⁸⁸

Det sociala arbetet kopplas alltså till det personliga ansvaret som soldat, att visa särskild omsorg för människor i svårigheter, både andliga, kroppsliga och sociala. Det beskrivs till och med som ett kännetecken, alltså något som ska kunna ses av andra, vilket också gör det identitetsbärande och tydligt som ett personligt uppdrag för alla lärjungar.

3.2.2 På vilket sätt motiverar medlemsmaterialet att Frälsningsarmén har ett så omfattande socialt arbete?

Inte heller medlemsmaterialet innehåller särskilt många motiveringar till ett omfattande socialt arbete. Green menade att William Booths drivkraft för att tala om den sociala frälsningen härrörde från det dubbla kärleksbudet och Jesu betoning av lärjungarnas ansvar mot sina medmänniskor. Soldaterna uppmanas att inrätta sitt liv efter detta, men jag kan inte se att materialet motiverar till socialt arbete i någon högre utsträckning än vad som kan förväntas av alla kristna. Soldaten uppmanas också att stå upp för de som förtrycks och för de marginaliserade i samhället och nämner att kombinationen av hängiven kristendom och omsorg om utslagna och utstötta är ett kännetecken för Frälsningsarmén. Det är en uppmaning till att varje soldat ska ha ett socialt engagemang. Jag tolkar detta ”igenkänningstecken” som universellt för den kristna kyrkan, alltså det är först och främst ett socialt ansvarstagande och engagemang som kommer av att soldaten är Jesu lärjunge och inte först och främst för att man är soldat i Frälsningsarmén, men det är något tvetydigt vad som menas.

⁸⁶ Att vara soldat 2016:34

⁸⁷ Att vara soldat 2016:40

⁸⁸ Att vara soldat 2016:55

3.3 Frälsningsarméns publika självpresentation

Att både Sverige och världen nämns här i uppsatsen har som syfte att understryka det faktum att Frälsningsarmén är internationell och organiserad som en enhetlig organisation med ett centralt högkvarter i London och med en General som den högsta ledaren.⁸⁹ Mitt fokus i uppsatsen är på de svenska förhållandena men eftersom rörelsen är internationell så innebär det bland annat att Frälsningsarmén i hela världen har samma uppdrag, som uttrycks i ett internationellt Mission Statement:

The Salvation Army, an international movement, is an evangelical part of the universal Christian Church. Its message is based on the Bible. Its ministry is motivated by the love of God. Its mission is to preach the gospel of Jesus Christ and to meet human needs in his name without discrimination.⁹⁰

Den svenska översättningen är:

Frälsningsarmén är en internationell rörelse, ett evangeliskt trossamfund inom den universella kristna kyrkan. Vårt budskap har sin grund i Bibeln. Vår tjänst har sin källa i kärleken till Gud. Vårt uppdrag är att förkunna evangelium om Jesus Kristus och *utan åtskillnad möta mänskliga behov i hans namn* (min kursivering).⁹¹

Som oftast är det denna självpresentation som Frälsningsarmén använder i kommunikationen med omvärlden, antingen det är på hemsidan på nätet eller i broschyrer och foldrar av olika slag. Den är tydlig med det sociala arbetet och dessutom med frälsningen när det gäller specificeringen av uppdraget. Däremot saknas en närmare beskrivning av ”helgelsebenet”, för att relatera till *Pallen*. Även om detta Mission Statement är det vanligaste som används så finns det också andra beskrivningar på olika sociala medier och plattformar.

3.3.1 Hur beskriver Frälsningsarmén sig själv som kyrka i det publika materialet?

Detta material skiljer sig väsentligt åt från de två föregående genom att det sociala arbetet får en mer framträdande roll. Det är stort sett det som är huvudtyngden i samtliga beskrivningar som Frälsningsarmén gör av sig själv. Det finns ett stort urval publika material att välja mellan. Både i form av broschyrer för olika ändamål, olika reklam och direktutskick till potentiella givare och inte minst när det gäller hur Frälsningsarmén presenterar sig på sociala medier och sociala plattformar. Förutom hemsidan på nätet, www.fralsningsarmen.se så innefattar det

⁸⁹ *Frälsningsarméns _ organisationsstruktur* 2018:13

⁹⁰ ”The Salvation Army International Missionstatement”, <http://www.salvationarmy.org/ihq/Mission> (läst 4/3 2018)

⁹¹ *Frälsningsarméns årsberättelse 2016 2017:2*

också: Facebook, Twitter, Instagram, YouTube, Google+ och LinkedIn. I alla dessa sociala medier och plattformar finns en självpresentation under rubriken *Om oss* som ger en tydlig bild av hur Frälsningsarmén presenterar sig. Citaten nedanför är hämtade från dessa sociala medier. Jag har framhävt det som handlar om socialt arbete med *kursiv stil*:

www.fralsningsarmen.se: Frälsningsarmén i Sverige finns i cirka 90 städer/kommuner med 196 verksamheter. Det är församlingsverksamhet med gudstjänster och gruppaktiviteter för alla åldrar. *Kåren/församlingen driver dessutom olika former av öppet socialt arbete i 49 av dessa verksamheter. Kårens sociala arbete riktar sig till olika målgrupper utifrån det lokala behovet. Det kan vara insatser för barn, ungdomar, arbetslösa, kvinnogrupper, äldre och ensamma och vi tar även emot ekonomiskt hjälpsökande. Dessutom finns 23 sociala institutioner varav de flesta med heldygnsvård för missbrukare, men även för föräldrar och barn samt ungdomar i riskzon.*

Facebook: *Frälsningsarmén möter många utsatta människor. För oss är alla medmänniskor som förtjänar värdighet och omtanke. Därför gör vi vad vi kan för att erbjuda gemenskap, en varm säng, en måltid, konkret hjälp, olika former av akut- och stödboenden, familjecenter och viktigast av allt är att alla ska känna sig sedda. Våra insatser sträcker sig längre än vad samhället kan hjälpa till med, stöd oss i vårt långsiktiga arbete för att hjälpa det som behöver det mest.* Läs mer om vårt arbete här: www.fralsningsarmen.se

Twitter: *Frälsningsarmén hjälper den som har det svårt. Vi är en kristen kyrka med omfattande social hjälpverksamhet.*

Instagram: Ideell organisation. Officiellt Instagram-konto för Frälsningsarmén i Sverige. En kristen kyrka med stort socialt engagemang. www.fralsningsarmen.se

YouTube: Välkommen till Frälsningsarmén på Youtube. Här hittar du filmklipp om oss - en kristen kyrka med omfattande social hjälpverksamhet. Läs mer om oss på www.fralsningsarmen.se

Google+: Frälsningsarmén är en kristen kyrka med omfattande social hjälpverksamhet. *Vår tro leder till praktisk handling. Vi hjälper den som har det svårt. Vi delar med oss av vår tro till alla människor. Vi erbjuder en öppen gemenskap utifrån människors intressen och dagliga behov. Läs mer om vår verksamhet på vår hemsida www.fralsningsarmen.se*

LinkedIn: Frälsningsarmén i Sverige finns i cirka 100 städer/kommuner med 196 verksamheter. Det är församlingsverksamhet med gudstjänster och gruppaktiviteter för alla åldrar. *Kåren/församlingen driver dessutom olika former av öppet socialt arbete i 49 av dessa verksamheter. Det öppna sociala arbetet riktar sig till olika målgrupper utifrån det lokala behovet. Det kan vara insatser för barn, ungdomar, arbetslösa, kvinnogrupper, äldre och ensamma och vi tar även emot ekonomiskt hjälpsökande. Dessutom finns 23 sociala institutioner varav de flesta med heldygnsvård för missbrukare, men även för föräldrar och barn samt ungdomar i riskzon.* Frälsningsarmén är ett internationellt evangeliskt trossamfund inom den världsvida kristna kyrkan. Vårt budskap är grundat i Bibeln. Vår tjänst motiveras av Guds kärlek. Vårt uppdrag är att sprida budskapet om Jesus Kristus och *att utan åtskillnad möta människors behov i hans namn.*⁹²

⁹² Texten hämtad från respektive sociala media 2018.04.02

Formatet som de sociala medierna kännetecknas av är att det som skrivs är kort och kärnfullt, ibland begränsat av ett visst antal tecken som man har till förfogande och andra gånger för att bilder är viktigare att förmedla. Det påverkar såklart den text som skrivs där, då den som skriver måste vara extra noggrann och tydlig med vad man vill förmedla, för det finns bara plats för det allra viktigaste, och så också för Frälsningsarmén. I självpresentationen understryks på alla sociala medier och plattformar att Frälsningsarmén är en kyrka ”med omfattande social hjälpverksamhet”. Det exemplifieras när det finns utrymme för det, som det gör på hemsidan, på Facebook och på LinkedIn och arbetet i kåren beskrivs som ”sociala insatser”. När ordet ”insats” används så associeras det på ett tydligt sätt till en social hjälpverksamhet, där det finns en givare, Frälsningsarmén, och en mottagare, missbrukaren, den hemlöse, den arbetslöse, den fattiga med fler. På LinkedIn har man också omskrivit Frälsningsarméns Mission Statement, i den delen som beskriver det sociala arbetet har det skett en ändring från ”mänskliga behov” till ”människors behov”. Det ger intrycket att alla människors olika behov ska mötas av Frälsningsarmén, exempelvis i den lokala kåren, och inte bara de mänskliga behoven som Frälsningsarmén definierar som både andliga, själsliga och kroppsliga.

Broschyerna som jag hämtar information från är *Frälsningsarméns kärnvärden-så här vill vi vara och så här vill vi uppfattas, Frälsningsarmén-en kyrka med omfattande socialt arbete och Frälsningsarméns årsberättelse 2016*. I alla tre broschyerna finns en självpresentation som är identisk:

Frälsningsarmén är en kristen kyrka med omfattande social hjälpverksamhet. Vår tro leder till praktisk handling. Vi hjälper den som har det svårt. Vi delar med oss av vår tro till alla människor. Vi erbjuder en öppen gemenskap utifrån människors intressen och dagliga behov.⁹³

I Årsberättelsen står också det internationella Mission Statement alldeles i början. Årsberättelsen består av elva olika berättelser, varav sju handlar om det sociala arbetet. Det visar på en tydlig tyngdpunkt när det gäller hur Frälsningsarmén önskar att presentera sig. Den önskar att framhäva det sociala arbetet och detta genom berättelser från olika institutioner och kårer där det är i fokus.

I broschyren *Frälsningsarméns kärnvärden* presenteras tre värdeord som ska känneteckna alla Frälsningsarméns verksamheter. Det är *Välkomnande*, *Troende* och *Hjälpande*. I texten under *Välkomnande* står det bland annat: ”Vi möter alla människor utan åtskillnad utifrån var och ens unika värde och behov”. I texten under *Troende* står det bland annat: ”Gemenskapen

⁹³ *Frälsningsarméns kärnvärden-så här vill vi vara och så här vill vi uppfattas, Frälsningsarmén - en kyrka med omfattande socialt arbete, Frälsningsarméns årsberättelse 2016*. Min kursivering för att visa på det som har med presentationen av det sociala arbetet att göra.

med Gud leder till värdefulla relationer och ett starkt socialt engagemang”. Och slutligen under *Hjälpande* står det: ”Vi hjälper dem som har det svårt. Vi kämpar mot orättvisor och vill ge varje människa hopp och tro på framtiden. Vårt arbete sker mitt ibland utsatta och behövande i samhället”.

I broschyren *Frälsningsarmén-en kyrka med omfattande socialt arbete* återges en svensk översättning av William Booths sista ”I’ll fight” tal samt att det citeras från Matteus 25:35–36, 40 om att ge mat, besöka, ta hand om hemlösa och se till sjuka med tydlig referens till att detta gör Frälsningsarmén. Vidare i broschyren beskrivs Frälsningsarméns arbete i Sverige, både i församlingarna, på de sociala centren och institutionerna. Också de tre kärnvärdena presenteras i denna broschyr. De två sista sidorna har överskrifterna: ”En rättvis och försonad värld” och ”Evangeliet för de marginaliserade”, och hänvisar till Frälsningsarméns globala sociala arbete samt till rörelsens historia.

Den som bara läser det publika broschyrmaterialet som publiceras av Frälsningsarmén får bilden av en kyrka, men utan några dogmatiska bestämmingar. Under rubriken Troende, som är ett av kärnvärdena, beskrivs dock Gud som treenig. Där nämns också frälsningen, lärjungaskapet och uppdraget att vinna människor för Guds rike. Det skrivs om gemenskapen, alltså om församlingen, och om att man där kan nå andlig, fysisk, psykisk och social utveckling.⁹⁴ I övrigt handlar det allra mesta både på de sociala nätsidorna och i broschyrerna om socialt arbete. Jag tolkar detta som att Frälsningsarméns identitet i det publika materialet konstitueras av det sociala arbete som utförs på kårer, sociala center och institutioner.

3.3.2 På vilket sätt motiverar det publika materialet att Frälsningsarmén har ett så omfattande socialt arbete?

Det publika materialet motiverar till ett ganska omfattande socialt arbete. Samtidigt är materialet svårtolkat, särskilt ställt i relation till övrigt material jag gått igenom. Beskriver det publika materialet det sociala arbetet så utförligt därför att det är detta som allmänheten antas förstå, till skillnad från ett mer teologiskt språk? Eller är materialet utformat på detta sätt i syfte att få sympatier, som ska leda till ekonomiskt stöd för arbetet? Ekonomiskt stöd ber man om i presentationen på Facebook och på hemsidan, både huvudsidan och undersidor. Alla kontonummer och Swish finns tillgängliga på sidorna via en särskild uppmaning att ge en gåva. Ytterligare en alternativ tolkningsmöjlighet är förstås att detta helt enkelt är den självförståelse som Frälsningsarmén har att vara en social hjälporganisation och därför presenterar de sig så

⁹⁴ *Frälsningsarmén - en kyrka med omfattande socialt arbete* 2014: icke numrerad sida

för kyrkofrämmande människor? Vilket det nu än är så motiverar detta materialet till socialt arbete, dels genom att kårerna får del av de insamlade pengarna för just detta ändamål och dels för att Frälsningsarméns trovärdighet är beroende av att kårerna gör det som det publika materialet beskriver att de gör. Om man till exempel samlar in pengar för att ge mat till fattiga, så bör det ge som konsekvens för alla kårer i landet att man arbetar med att ge mat till fattiga.

4. Analys

I det här kapitlet kommer jag att analysera det jag har skrivit fram tills nu. Jag ska försöka se hur kyrkosynen och det sociala arbetet påverkar varandra och på vilket sätt det sociala arbetet kopplas till identiteten och uppdraget. Jag kommer att gå genom vart och ett av materialen för sig för att se den kopplingen och som redskap i analysen använder jag *Pallen*.

4.1 På vilket sätt påverkas Frälsningsarméns sociala arbete av dess kyrkosyn eller är det tvärtom, att Frälsningsarméns kyrkosyn påverkas av dess sociala arbete?

Min genomgång av de olika materialtyperna visar att Frälsningsarmén inte har någon särskilt särpräglad social profil i sin kyrkosyn, som den beskrivs i dogmatiken eller i medlemsmaterialet. Det allmänna budet som Jesus gav, om att älska sin nästa, gäller också för Frälsningsarmén och för den enskilda frälsningssoldaten. *Handboken* uttrycker att traditionen att göra en tjänst för de marginaliserade, utan diskriminering och ovillkorad, samt att bedriva påverkansarbete för social rättvisa är något som karakteriserar Frälsningsarmén. Kombinationen av ”hängiven kristendom och omsorg om utslagna” beskrivs också vara säreget för Frälsningsarmén och dess soldater.

Däremot kan jag se att den betoning av det sociala arbetet som framkommer i det publika materialet gör att församlingarna får en förväntan på sig att leva upp till det som lovas i kommunikationen till allmänheten. På det sättet ligger det, indirekt i det publika materialet, en förväntan att församlingarna har ett omfattande socialt arbete. Där finns också en förväntan eller ett krav om att rörelsen ska driva sociala institutioner, eftersom det är ett arbete som framhävs i kommunikationen på sociala medier och plattformar och i broschyrer menade för allmänheten.

När jag analyserar den andra delen av frågan, hur kyrkosynen påverkas av det sociala arbetet, så kan jag konstatera att det inte finns något större inslag av socialt arbete i framställningen av kyrkosynen vare sig i dogmatiken eller i medlemsmaterialet jämfört med andra kyrkor. Den

slutsatsen baserar jag bland annat på det som Kyrkornas Världsråd skriver om kyrkans uppdrag och identitet, vilket är mycket likt det som Frälsningsarmén uttrycker.

The World Council of Churches is “a fellowship of churches which confess the Lord Jesus Christ as God and Saviour according to the scriptures and therefore seek to fulfil together their common calling to the glory of the one God, Father, Son and Holy Spirit”.⁹⁵

Frälsningsarméns teologi kan summeras i rörelsens motto som lyder ”Blood and Fire”.⁹⁶ Betydelsen är att bara Jesu blod kan frälsa och bara den Heliga Andens kraft kan utrusta för att fullfölja uppdraget. Om jag jämför denna förståelse med *World Council of Churches* konstitution, som citeras i Lima-textens inledning, så handlar bägge om att bekänna Jesus som Herre och Frälsare och att försöka fullfölja missionskallelsen till Guds ära.

Jag tolkar Frälsningsarméns praxis med socialt arbete som att den kommer från William Booths syn på den sociala frälsningen, från implementeringen av hans bok *In darkest England and the way out* när man startade med den egna avdelningen för det sociala reformarbetet. I den starka historiska traditionen från denna tid och framåt finns en implicit konstitutiv kyrkosyn, som aldrig varit artikulera i text i någon formell teologi och som liknar det som *Pallen* presenterar. Det som kan förefalla lite underligt, är att inte William Booth ändrade i någon lärosats, när han hade möjlighet till det, så det sociala arbetet fick plats och teologisk erkännande. Förklaringen är antagligen att Booth inte hade behov av att formulera en kyrkosyn, då Frälsningsarmén först och främst var en evangelisations- och väckelserörelse så länge han själv levde och att han dessutom inte såg det som en primär uppgift att formulera en kyrkosyn, utan hade fullt upp med att rädda världen. Det visar också att general Gowans gjorde en rätt tolkning av Frälsningsarméns uppdrag när han 1999 formulerade den uppdragsbeskrivning som beskrivs genom *Pallen* och som fångar upp både frälsning, helgelse och socialt arbete som del av uppdraget och som då implicit blir en beskrivning av identiteten.

Varför har då inte den officiella teologin ändrats och följt med den praxis som ändå finns i rörelsen? Ja, det är svårt att svara på. Hill pekar på att det i alla fall brukar vara den ”normala” ordningen; först ändras praxis, så till slut teologin.

... the history of the church shows that theology almost invariably *follows* practice – what works becomes orthodoxy, and theology is then adjusted to fit it. Once established, both doctrine and praxis become highly resistant to change. Change may eventually become possible, not because the theology has been shown to be inadequate but because it is no longer working successfully. The addictive disposition to denial may prevent this being conceded until the organisational journey has gone beyond the point of no return. Schaefer and Fussler have drawn attention to the way in which the addictive behaviours of individuals tends to be

⁹⁵ *Baptism, Eucharist and Ministry* 1982: Preface

⁹⁶ *The Salvation Army Year Book 2018* 2017:18

projected on to and acted out by the whole organisation of which they are members. They specifically note the weakness of churches in this respect.⁹⁷

Problemet verkar vara att så fort en tradition, eller praxis, har blivit etablerad så är det väldigt svårt att ändra den. Hill skriver att Frälsningsarmén inte är undantaget från den normala regeln men att grundläggarna hade hoppats att Frälsningsarmén skulle fortsätta att vara förändringsbenägen precis som man var när man bröt sig ut ur metodismen på grund av att Booth var oenig med den praxis som rådde där. Nu har Frälsningsarmén istället visat sig vara väldigt konservativ, exempelvis genom att inte ändra sin sakramentssyn på över 130 år. Även om Booth i princip bara gjorde en paus i rörelsens sakramentsförvaltningen 1883, så verkar det inte vara möjligt att ändra tillbaka det beslutet nu, även om det finns de inom rörelsen som förespråkar det.

En intressant iakttagelse är det ecklesiologiska samtal som pågår i USA. I antologin *Saved, Sanctified and Serving* skriver kommandör Phil Needham, om att återinföra sakramenten i Frälsningsarmén. Needhams bidrag har överskriften: "My life must be Christ's broken bread. The non-practice of sacraments in The Salvation Army: Reconsidering the Decision 130 years later".⁹⁸ Det är en mycket intressant artikel som ställer frågan om det inte är dags för Frälsningsarmén att igen öppna upp för att kunna använda både dop och nattvard i församlingarna. Med tanke på det inflytande som Needhams bok *Community in Mission: A Salvationists Ecclesiology*, som utgavs 1987 fick, så kan man tänka sig att denna artikel också sätter igång en reflexion angående Frälsningsarméns förhållande till sakramenten idag. Kanske kan det också i förlängningen påverka synen på gudstjänsten och bidra till att stärka gudstjänstens plats och prioritet i den lokala kåren, jämfört med berättelsen från den inledande prologen i denna uppsats.

Mot denna bakgrund så är det inte så konstigt att teologin, när det gäller att inkludera det sociala arbetet på ett konkret sätt i lärosatserna, inte heller har ändrats, på samma sätt som inte heller *Pallen*, som blev presenterad redan 1999, har blivit "officiell" och inkluderad i *Handboken* eller i *Att vara soldat* men lever vidare på olika nätsidor och i olika dokument utan att ha blivit officiell salvationistisk dogmatik.

⁹⁷ Hill 2006:286. Hill undersöker Frälsningsarméns syn på ordination och den prästerliga statusen för officerare inom Frälsningsarmén i sin bok. I fotnot åtta, i kapitel tjugo, hänvisar han till en organisationsteori i boken *The Addictive Organisation* (1988) av Anne Wilson Schaeff och Diane Fussel, som handlar om förändringssvårigheter. Hill menar att Frälsningsarmén, precis som kyrkan för övrigt, har svårt att ändra sin teologi även om praxisen skulle tillsäga att så borde ske.

⁹⁸ Needham 2016

4.2 På vilket sätt är Frälsningsarméns sociala arbete kopplat till Frälsningsarméns förståelse av sin identitet och sitt uppdrag?

Jag menar att Frälsningsarméns förståelse av sig själv som kyrka framkommer i alla de tre kategorier av material som jag undersökt. I sakens natur ligger att *Handboken* fördjupar påståendet och belägger det med bibelord och bilder från Bibeln. *Att vara soldat* har också sin utgångspunkt i att Frälsningsarmén är en kyrka. Även om medlemmarna kallas soldater så konstaterar materialet ganska oproblematiskt att soldaten gör Frälsningsarmén till sin kyrka.⁹⁹ Det publika materialet gör likadant, det presenterar Frälsningsarmén som en kristen kyrka, med tillägget ”med omfattande socialt arbete”.

4.2.1 Kopplingen mellan det sociala arbetet och kyrkosynen i *Handboken*.

Handboken går ju igenom lärosatserna på djupet och det framkommer att det är den egna *identiteten* som är viktigast för det materialet. Det sociala arbetet ingår i lärjungaskapet, som en del av helgelsen, och beskrivs inte utanför det som ett eget arbete med speciellt egenvärde, som jag tolkar det. Det sociala arbetet är på det sättet integrerat i lärjungaskapets identitet och uppdrag. Att följa Jesus är att visa evangeliet i praktisk handling. I förlängningen innebär det att det sociala arbetet kopplas till Guds mission för kyrkan. De ingår i helheten av vad det innebär att vara kyrka enligt Frälsningsarméns dogmatik. Här hämtar jag stöd från kommendör Marie Willermark. När hon var ledare för Frälsningsarmén i Sverige och talade på en nationell ledarsamling hösten 2014 sa hon: ”För Jesus finns inga människor i marginalen, alla är i centrum för hans kärlek. Alla har rättighet till Guds rike. Hur kan vi föra människor från marginalen in i centrum? Genom att ge dem möjlighet till frälsning!”¹⁰⁰ Det sammanfattar på ett bra sätt den syn som finns på det sociala arbetet som presenteras i *Handboken*, nämligen att det måste ha sällskap av uppdraget om frälsning, i betydelsen räddning från syndens lön som är döden, (jämför lärosats 5) och av uppdraget om helgelse, som en konsekvens av lärjungaskapet, (jämför lärosats 9). Bara mot denna bakgrund kan det sociala arbetets roll i den officiella teologin förstås. Detta harmonierar bra med den teologi som *Pallen* presenterar med en liten korrigeringsåtgärd så tillvida att stolsbenet som handlar om frälsning är längst, för att använda bilden.

⁹⁹ *Att vara soldat* 2016:6

¹⁰⁰ Kommendör Marie Willermark var ledare i Sverige och Lettland territorium från 1 februari 2011 till 30 juni 2016. Hon sa detta på TLC (Territorial Leaders Conference), den territoriella ledarkonferensen som anordnas i Sverige varje höst dit ett tjugotal utvalda ledare inom rörelsen inbjuds.

4.2.2 Kopplingen mellan det sociala arbetet och kyrkosynen i medlemsmaterialet.

Medlemsmaterialet är också uppdragsorienterat. Det visar gång på gång på den enskilda soldatens uppgifter, som att vittna, att leva kristuslikt liv, att delta i kårens liv, att läsa Bibeln, att ha ett levande böneliv, med mera.

Kopplingen mellan det sociala arbetet och det personliga ansvaret som soldat är tydligt. Soldaternas uppgift är att visa omsorg, både andligt, socialt och praktiskt, för de människor de möter och speciellt för utslagna och marginaliserade människor. Det ska vara ett kännetecken och identitetsbärande uppdrag för alla soldater. *Att vara soldat* understryker att den unika kombinationen av hängiven kristendom och omsorg om utslagna och utstötta är ett kännetecken också för Frälsningsarmén. Det sociala arbetet har däremot ingen huvudroll i materialet. Det mesta av materialet handlar om livsstilsfrågor vilka implicit har att göra med lärjungaskapet, alltså helgelsen. Detta är en väldigt tydlig självförståelse och återspeglar en kyrkosyn där det sociala så att säga ingår i uppdraget, precis som *Pallen* poängterar, men med den korrigerande att stolsbenet som handlar om helgelsen är det längsta för att använda bilden.

4.2.3 Kopplingen mellan det sociala arbetet och kyrkosynen i det publika materialet.

Det publika materialet däremot, kopplar det sociala arbetet till självförståelsen på ett väldigt direkt sätt. Frälsningsarmén omtalas som kyrka i samma mening som det står att den har ett omfattande socialt arbete, och på det sättet konstitueras kyrkosynen av det sociala arbetet. Man kan säga att identiteten styrs av det sociala arbete som utförs, både på kårer, sociala center och institutioner. Några gånger så börjar presentationen med att beskriva det sociala arbetet, helt utan förklaring till varför detta arbete finns eller vad syftet är. När det presenteras på det sättet ger det sociala arbetet intryck av att vara kärnan i vad Frälsningsarmén är.

De människor som befinner sig utanför Frälsningsarmén får förmodligen intrycket att det är en social organisation, eller välgörenhetsförening av något slag. Visserligen med epitetet kyrka framför, men det tror jag kan försvinna i den beskrivning av det sociala arbetet som görs. På de sociala nätsidorna så blir också det ekonomiska stöd som Frälsningsarmén ber om för att kunna utföra det sociala arbetet, ett huvudinslag och på så sätt så förstärker det intrycket av att det sociala arbetet är Frälsningsarméns enda uppdrag. *Pallen* är mer eller mindre enbent, med det sociala arbetet som inte bara det längsta men det enda benet.

4.3 Slutsatser

Mitt syfte med uppsatsen har varit att försöka förstå på vilket sätt Frälsningsarméns sociala arbete är kopplat till hur Frälsningsarmén förstår sin identitet och sitt uppdrag som kyrka i Sverige idag. Jag har försökt besvara det genom att ställa två frågor till materialen: *Hur ser Frälsningsarmén på sig själv som kyrka? På vilket sätt motiverar detta till att Frälsningsarmén har ett så omfattande socialt arbete?* Materialen är delade i de svar som de ger.

Materialet för officerarna koncentrerar sig på att beskriva Frälsningsarmén med utgångspunkt i lärosatserna, där uppdraget att vinna människor är i huvudfokus och det sociala arbetet ingår som en del av missionen. När jag ser på den utveckling som har varit i *Handboken*, så har bilden av kyrkan blivit tydligare beskriven i de senare utgåvorna av dogmatiken. När jag jämför med *Pallen* ser jag att materialet haltar när det gäller att motivera till det sociala arbetet på ett tydligt sätt i dogmatiken. *Handbokens* kapitel om kyrkan visar att Frälsningsarmén har blivit mer ekumenisk i sin kyrkosyn. Man använder många bibliska bilder, som ”Kristi kropp”, ”Guds folk” och ”gemenskap”, som är gemensamma för kyrkan och dessutom understryker det kollektiva ansvaret, man använder begreppet ”ecklesiologi”, man hänvisar till kyrkans historia och placerar in Frälsningsarmén i den, man poängterar församlingslivet, med mera. Sammantaget förs jag påstå att Frälsningsarmén har blivit mindre armé och mer kyrka i sin begreppsanvändning och som en konsekvens av det mer ekumenisk. Det mest häpnadsväckande är nog att den officiella teologin fortfarande inte har resulterat i en läromässig ändring av lärosatserna där det ecklesiologiska perspektivet får plats eller en förändring så att man talar om diakoni istället för socialt arbete, som man skulle tänka var det naturliga då det sociala arbetet först och främst relateras till församling och inte till institution. Det hade dessutom varit en riktning mot det ekumeniska hållet också.

Soldatmaterialet är väldigt inriktat på att beskriva uppdraget, både det kollektiva och framför allt det individuella uppdraget som varje soldat har, där det dubbla kärleksbudskapet ligger som grund för det sociala engagemanget. Till stor del handlar det om en radikal livsstil, där livsstilsval kopplas till soldatskapet på ett tydligt sätt. Hela texten är tydligt präglad av den individuella väckelseskristendomen där det personliga aktivistiska ansvaret för uppdraget poängteras mycket tydligt och den personliga kallelsen till att leva ett heligt liv beskrivs som varje soldats förmån.

Det publika materialet, som ska presentera Frälsningsarmén för dem som inte vet så mycket om rörelsen, beskriver det sociala arbetet som Frälsningsarmén gör, eller förväntas göra, i sina kårer, sociala center och institutioner på ett mycket utförligt sätt. Genom den beskrivningen så

kopplas socialt arbete till det som är Frälsningsarméns identitet och uppdrag. Den självförståelse som då framkommer är att Frälsningsarmén är en social aktör, som försöker lösa sociala problem i samhället. Här kan jag se en koppling till Frälsningsarméns historia och det historiska mandatet/arvet efter Booth. Det som också är karaktäristiskt är att inte bara det teologiska språket utan också det mer traditionella ”arméspråket” är helt borta i det publika materialet. När jag har sett på sociala medier och plattformar så är det också tydligt att det ligger ekonomiska intressen i hur man presenterar sig och av det kan man dra slutsatsen att rörelsen är helt beroende av ekonomiskt stöd från allmänheten. I dagens Sverige betyder det att man vill ha ekonomiskt stöd av sekulariserade, icketroende svenskar, som har en humanistisk utgångspunkt och som måste fås att bevakas, genom beskrivningen av det sociala arbetet, för att ge av sina pengar till rörelsen.

Jag har alltså upptäckt en officiell teologi som är mycket traditionell och lite förändringsbenägen, en praktik som å ena sidan närmar sig det ekumeniska ecklesiologiska hållet, å andra sidan närmar sig det socialt aktivistiska hållet och slutligen en publik retorik som förefaller styras mest av ekonomiska intressen i kombination med vad som fungerar att läsa för sekulariserade svenskar.

Det verkar finnas mer eller mindre tydliga kopplingar mellan det sociala arbetet och hur Frälsningsarmén ser på sin identitet och sitt uppdrag, vilket kan ge intrycket av att det finns en identitetskris i rörelsen. Min slutsats är att en sådan identitetskris i så fall har uppstått över tid, på grund av det sociala arbetet givits allt större plats i rörelsen, samtidigt som förändringen inte har förankrats i teologin. Detta har fört till en ihållighet och en utarmning av den innersta kärnan i det som är kyrkans diakonala ansvar och det sociala arbetet utförs därför utan att det finns en gemensam syn eller ett gemensamt språk för hela rörelsen, som förklarar varför man ska ha ett så stort socialt arbete. Intrycket som ges, speciellt i det publika materialet, är att Frälsningsarmén har blivit en ”normal” välfärdsaktör inom socialt arbete, vilket verkar ha lett till att det sociala engagemangets teologiska grund urholkats. Idestrom citerar Edgardh 2010, s 75–76, när han diskuterar folkkyrkotanken i Svenska kyrkan, och jag tror att det samma teologiska faromomentet som Edgardh har funnit inom Svenska kyrkan också finns inom Frälsningsarmén:

Ett ökat kyrkligt engagemang inom välfärdssektorn väcker frågor om Svenska kyrkans profetiska roll. Finns det en risk att en ökad anpassning till en professionaliserad serviceekonomi påverkar Svenska kyrkan på ett sådant sätt att det sociala arbetet alltmer skiljs från kyrkans övriga liv och att därmed det sociala engagemangets teologiska och liturgiska grund urholkas?¹⁰¹

¹⁰¹ Idestrom 2012:28–29

Vad ett sådant utskiljande av det sociala arbetet, eller kanske man kan kalla det för isolering, gör på sikt för en organisation som Frälsningsarmén vet inte jag just nu, men det verkar som att det har bidragit till en identitetskris inom rörelsen. Om det också betyder att Frälsningsarmén har tappat sin profetiska roll som kyrka är inte denna uppsats huvudsak att svara på men frågan är viktig att lyfta för den hänger ihop med den självförståelse som rörelsen behöver arbeta med.

För att kunna koppla kyrkosynen till det sociala arbetet på ett tydligt sätt, skulle Frälsningsarmén behöva förankra sin syn på det sociala arbetet genom fördjupad teologisk reflektion. Pallens ben behöver kopplas ihop för att använda den bilden. Det kan vara att kyrkans sakramental dimension har varit för negligerad inom rörelsen, något som Needham poängterade i sin artikel.¹⁰²

Den ensidiga poängteringen av det individuella ansvaret gör att Frälsningsarmén kanske skulle behöva en sakramental ecklesiologi, som lyfter ansvaret från individen och över på den heliga Andens verk istället. Detta beskrivs i två artiklar av Brodd och Weman där de beskriver Kyrkans fundament som koinonia (gemenskap) och att det är genom kyrkan som alla människor erbjuds ett närmare förhållande till Fadern genom Jesus med hjälp av den heliga Anden. Allt detta knyts upp mot sakramenten som är själva hjärtat i församlingens liv.¹⁰³

Frälsningsarméns sociala arbete skulle ännu tydligare behöva ha sina rötter i de bibliska berättelserna som en grund för diakonin¹⁰⁴, både i det som skrivs om socialt arbete i *Handboken*, i *Att vara soldat* och inte minst i sin externa kommunikation genom de sociala medierna och i broschyrer av diverse slag.

Vidare skulle Frälsningsarmén kunna börja använda ordet ”diakoni” som begrepp för att göra en tydligare biblisk koppling till församlingens ansvar, att tala tydligare om att ha en profetisk kallelse med sitt sociala arbete i samhället, samt göra en generell förstärkning av församlingsmedlemmarnas ansvarstagande och deltagande i det diakonala arbetet istället för att förlita sig helt på professionella, och ibland icke-troende, anställda.

Detta tror jag skulle behövas för att göra det sociala arbetets koppling tydligare till Frälsningsarmén identitet och uppdrag som kyrka i Sverige idag, ut från det jag har sett i mitt material. Kort sagt skulle Frälsningsarmén behöva hitta tillbaka till sina rötter!

Jag kan konstatera att även om mitt bidrag har kastat ljus över några frågeställningar så finns det fortfarande mycket som är outforskat när det gäller Frälsningsarméns självförståelse och det sociala arbetets koppling till den. För att kunna bredda underlaget i syfte att kunna göra en

¹⁰² Needham 2016

¹⁰³ Brodd och Weman 2012:136, 281

¹⁰⁴ Idestrom 2012:29

ännu djupare och mer träffsäker analys, skulle jag behövt utöka materialet med empiriska data från ”verklighetens kyrka”,¹⁰⁵ det vill säga intervjumaterial från till exempel officerare, soldater och civilmedlemmar, från några av de anställda inom koncernen på kårer, sociala center, sociala institutioner och Myrorna, från några anställda som inte delar den kristna tron och kanske från några som bara har känner Frälsningsarmén genom det publika materialet.

5. Sammanfattning

Frälsningsarmén är en kyrka med omfattande socialt arbete. Sett till antalet medlemmar så är det ett faktum. Den analys av Frälsningsarméns självförståelse som jag har gjort utifrån det material jag har valt, visar att det finns olik tyngdpunkt i materialens presentation av uppdraget och identiteten, också i förhållande till hur det sociala arbetet presenteras. Det vill säga att *Pallens* ben har olika längd för att använda den metaforen som analysredskap. Dogmatikens längsta ben är frälsning. Medlemsmaterialets längsta ben är helgelse. Det publika materialets längsta ben är det sociala arbetet och där saknas dessutom de två andra benen nästan helt. Men trots att inte kopplingarna är tydliga så har Frälsningsarmén ett omfattande socialt arbete utan att det bottnar teologiskt i vare sig *Handboken* eller i *Att vara soldat*. Benen skulle behöva kopplas ihop så att de hänger samman, för att anknyta till bilden och benen behöver vara lika långa, annars kyrkosynen ganska vinglig för att igen knyta an till *Pallen*. För Frälsningsarmén innebär det att det finns en utmaning och det är att tydliggöra kopplingen mellan det sociala arbetet och den teologiska grunden för den i sin självpresentation, så att man inte tappar bort sin identitet eller sitt uppdrag som kristen kyrka i dagens Sverige.

¹⁰⁵ Scharen 2012:2

Litteratur och källor

Litteratur

Booth, William. *In darkest England and the way out*, New York: Funk & Wagnalls, 1890.

Brodd, Sven-Erik, "Ecclesiology Under Construction: A report from a Working-site", i: Fahlgren, Sune and Idestrom, Jonas (ed.). *Ecclesiology in the Trenches. Theory and Method under Construction*, Eugene: Wipf and Stock Publishers, 2015, s. 1-28.

Brodd, Sven-Erik och Weman, Gunnar. *Kyrka i olika meningar. Kortklippta texter med ecklesiologiska kommentarer*, Skellefteå: Artos Norma bokförlag, 2012.

Frälsningsarmén. *Att vara soldat i Frälsningsarmén. En tydlig och synlig lärjunge till Jesus Kristus*, Stockholm: Frälsningsarméns Territoriella Högkvarter, 2016.

Frälsningsarmén. *Handbok i Frälsningsarméns lärosatser*, Stockholm: FA-Press, 2012.

Green, Roger J. *The Life and Ministry of William Booth: Founder of The Salvation Army*, Nashville: Abingdon Press, 2005.

Hattersley, Roy. *Blood & Fire. William and Catherine Booth and their Salvation Army*, London: Abacus Book, 2000.

Hill, Harold. *Leadership in The Salvation Army. A Case Study in Clericalisation*, Eugene: Wipf and Stock Publishers, 2006.

Idestrom, Jonas. *Folkkyrkotanken – innehåll och utmaningar: en översikt av studier under 2000-talet*, Uppsala: Svenska kyrkan, 2012.

Kjäll, Thorsten (red.). *Laura Petri. En cirkel slutar sig, en minnesbok*, Stockholm: FA – Press tryckeri, 1959.

- Lydholm, Gudrun Maria. *Lutheran Salvationists? The Development Towards Registration as an Independent Faith Community in The Salvation Army in Norway with focus on the Period 1975–2005*, Eugene: Wipf and Stock Publishers, 2017.
- Metrustery, Dennis (ed.). *Saved, Sanctified and Serving. Perspectives on Salvation Army Theology and Practice*, Milton Keynes: Paternoster Theological Monographs, 2016.
- Needham, Phil. *Community in Mission: A Salvationists Ecclesiology*, Atlanta: The Salvation Army Supplies, 1987.
- Needham, Philip D, “My life must be Christ’s broken bread. Non-practice of the Sacraments in The Salvation Army: Re-considering the Decision 130 Years Later”, i: Metrustery, Dennis (ed.), *Saved, Sanctified and Serving. Perspectives on Salvation Army Theology and Practice*, Milton Keynes: Paternoster Theological Monographs, 2016, s. 126-144.
- Pädam, Tiit, “To Compare or Not Compare, That Is the Question: Some Thoughts on Comparative Method in Ecclesiology”, i: Fahlgren, Sune and Idestrom, Jonas (ed.). *Ecclesiology in the Trenches. Theory and Method under Construction*, Eugene: Wipf and Stock Publishers, 2015, s. 63-84.
- Roberts, Campbell & Metrustery, Dennis, “Heart to God, Hand to Man. What is The Salvation Army’s theology as we serve suffering humanity?”, i: Metrustery, Dennis (ed.), *Saved, Sanctified and Serving. Perspectives on Salvation Army Theology and Practice*, Milton Keynes: Paternoster Theological Monographs, 2016, s. 191-200.
- Scharen, Christian B. editor. *Explorations in Ecclesiology and Ethnography*, Grand Rapids/Cambridge: Wm. B. Eerdmans Publishing Co, 2012.
- Taylor, David W. *Like a mighty Army? The Salvation Army, the Church and the Churches*, Cambridge: James Clarke & Co, 2015.
- The Salvation Army. *Baptism, Eucharist and Ministry, WCC Faith and Order paper No. 111, A response from The Salvation Army*, London: Salvation Army International Headquarters, 1986.

The Salvation Army. *The Salvation Army in the Body of Christ: An Ecclesiological Statement*, London: Salvation Books, 2008.

The Salvation Army. *Salvation Story: Salvationist Handbook of Doctrine*, London: The Salvation Army International Headquarters, 1998.

The Salvation Army. *Study Guide to Salvation Story: Salvationist Handbook of Doctrine*, London: The Salvation Army International Headquarters, 1999.

The Salvation Army. *The Salvation Army Handbook of Doctrine*, London: The Salvation Army International Headquarters, 1969.

The Salvation Army. *The Salvation Army Handbook of Doctrine*, London: The Salvation Army International Headquarters, 2010.

The Salvation Army. *The Salvation Army Year Book 2018*, London: Salvation Army International Headquarters, 2017.

World Councils of Churches. *Baptism, Eucharist and Ministry. Faith and Order Paper No 111*, Geneva: World Councils of Churches, 1982.

Källor

Broschyrer

Frälsningsarmén. *Frälsningsarmén - en kyrka med omfattande socialt arbete*, Stockholm: Frälsningsarméns Territoriella Högkvarter, 2014.

Frälsningsarmén. *Frälsningsarméns _ organisationsstruktur*, Stockholm: Frälsningsarméns Territoriella Högkvarter, <https://www.fralsningsarmen.se/Sidor/Organisation/>, (nedladdad 27/2 2018).

Frälsningsarmén. *Frälsningsarméns årsberättelse 2016*, Stockholm: Frälsningsarméns Högkvarter, juni 2017.

Frälsningsarmén. *Statistik Frälsningsarmén i Sverige*, Stockholm: Frälsningsarméns Programkontor högkvarteret, 2017.

Internet

“Compassion Under Fire - The Salvation Army Response during 9/11”

<https://www.youtube.com/watch?v=xYL6SqBzUYo> (sett 22/8 2018)

”Frälsningsarméns historia”,

<https://www.fralsningsarmen.se/Sidor/Skolmaterial/Historia/> (läst 24/3 2018)

”Roger J. Green biography”

<http://www.gordon.edu/article.cfm?iArticleID=1748&iReferrerPageID=1676&iPrevCatID=134&bLive=1> (läst 17/4 2018)

”The final address”, <https://www.salvationarmy.org/nhqblog/news/2012-05-09-ill-fight-100-years-since-booths-final-address> (läst 22/3 2018)

”The Salvation Army international Missionstatement”,

<http://www.salvationarmy.org/ihq/Mission> (läst 4/3 2018)

”The Salvation Stool”, <http://www.salvationarmy.org/ihq/healthprinciples> (läst 4/3 2018)

Appendix

I. Frälsningsarméns 11 lärosatser

1. Vi tror att Gamla och Nya Testamentets skrifter är givna av Gud genom inspiration, och att endast de utgör det gudomliga rättesnöret för kristen tro och kristet liv.
2. Vi tror att det bara finns en Gud som är oändligt fullkomlig, alltings skapare, uppehållare och styresman, och att endast Gud är värd att tillbe.
3. Vi tror att i Gud är tre personer - Fadern, Sonen och den Helige Ande, oskiljaktiga i sitt väsen och jämlika i makt och härlighet.
4. Vi tror att i Jesu Kristi person är den gudomliga och den mänskliga naturen förenade så att han verkligen är sann Gud och sann människa.
5. Vi tror att de första människorna skapades i ett tillstånd av oskuld, men genom deras olydnad förlorade de sin renhet och salighet, och som en följd av deras fall har alla människor blivit syndare, totalt fördärvade, och som sådana med all rätt föremål för Guds vrede.
6. Vi tror att Herren Jesus Kristus genom sitt lidande och sin död har försonat hela världen med Gud så att vem som vill kan bli frälst.
7. Vi tror att omvändelse inför Gud, tro på vår Herre Jesus Kristus och pånyttfödelse genom den Helige Ande är nödvändiga för frälsning.
8. Vi tror att vi blir rättfärdiga av nåd genom tro på vår Herre Jesus Kristus och att den som tror har vittnesbördet inom sig.
9. Vi tror att vi, för att bevaras i frälsningen, måste fortsätta att i tro lyda Kristus.
10. Vi tror att det är en förmån för alla troende att bli helt igenom helgade och att deras ande, själ och kropp bevaras oskadda så att de är utan fläck när vår Herre Jesus Kristus kommer.
11. Vi tror på själens odödlighet, kroppens uppståndelse, den allmänna domen vid världens slut, på de rättfärdigas eviga salighet och de orättfärdigas ändlösa straff.

II. En Frälsningssoldats förbund

Jag har tagit emot Jesus Kristus som min Frälsare och Herre och önskar bli medlem i hans universella kyrka. Jag vill bli soldat i Frälsningsarmén och går nu in i detta heliga förbund. Jag tror på och vill leva efter Guds ords sanningar så som de uttrycks i Frälsningsarméns elva lärosatser.

Jag vill vara inbegripen i den helige Andes verk, lydig hans ledning i mitt liv och växa till i nåd genom bibelläsning och bön, gudstjänstliv och tjänst.

Jag vill låta Guds rikes och inte världens värderingar vara måttstocken för mitt liv.

Jag vill följa en kristen linje i mitt liv. I tanke, ord och gärning vill jag leva värdigt, rent, äkta ärligt och moraliskt.

Jag vill stå för en kristen bekännelse i alla mina relationer, med min familj, grannar, kolleger, kamrater i Frälsningsarmén och ute i samhället.

Jag vill värna om familjelivet och verka för äktenskapets okränkbarhet.

Jag vill troget förvalta hela mitt liv: kropp, själ, gåvor, tid, pengar och ägodelar. Jag är medveten om att jag är ansvarig inför Gud för mitt förvaltarskap.

Jag vill avstå från alkoholhaltiga drycker, tobak, vanebildande droger (om de inte är ordinerade av läkare), spel om pengar, pornografi, ockultism och annat som kan förslava kropp och själ.

Jag vill vara trogen den avsikt Gud har med Frälsningsarmén, vittna om Jesus Kristus, försöka vinna andra för honom och i hans namn ha omsorg om behövande och svaga.

Jag vill ge så stor del som möjligt av min inkomst för att stödja Frälsningsarméns lokala och världsomfattande arbete.

Jag vill hålla fast vid Frälsningsarméns principer och arbetsmetoder, vara lojal mot dess ledare och stå upp för Frälsningsarmén både i med- och motgång.

Jag tar alla här närvarande till vittne på att jag ingår detta förbund och undertecknar dess krigsartiklar av egen fri vilja, övertygad om att det är den levande Kristus, som frälst mig, som nu begär denna mitt livs överlåtelse till hans avsikt att med Guds hjälp förbli en trogen soldat i Frälsningsarmén.

III. Officersförbundet

Kallad av Gud att förkunna evangelium om vår Herre och Frälsare Jesus Kristus, som officer i Frälsningsarmén överlåter jag mig åt honom i detta heliga förbund

till att älska honom över allting annat och tjäna honom så länge jag lever,

till att vinna människor och göra deras frälsning till min viktigaste livsuppgift,

till att ta hand om de fattiga, ge de hungriga mat, klä dem som inte har kläder, älska dem som sällan möter kärlek, bli vän med dem som saknar vänner,

till att hålla fast vid den kristna tron som den uttrycks i Frälsningsarméns lärosatser och principer och genom Guds nåd vara en trovärdig officer.

Undertecknat i min Herres och Frälsarens kraft, närvaro av Frälsningsarméns ledare och officerare vid officersskolan.